

Keskerakond võttis maarahva esindused üle

Keskerakond asus juhtima kaht suurimat omavalitsusorganisatsiooni – Linnade Liitu ja Maaomavalitsuste Liitu. Eesti sõjajärgses ajaloos on see esimene kord, kus üks erakond võtab üle mõlema suure omavalitsusliidu juhtimise. 16. ja 17. veebruaril toimusid Tallinnas linnade ja valdade päevad, kus keskerakondlased valiti juhtima mõlemat Eesti suurimat omavalitsusorganisatsiooni.

**Õppejõud
Kersten Saar:
Iseolemise valu
ja vaev Lk 9**

**Sotsiaaldemokraat Gerd Tarand:
Üliõpilasesindus
võiks ollagi
poliitiline Lk 5**

**Pärnu linnaeapa
Toomas Kivimägi
rentis vinge
luksusauto Lk 3**

**Tähismaad käisid
Stenbocki majas
küsimas, millal
löpeb tööpuudus Lk 4**

Raepress

Eesti Linnade Liidu juht Taavi Aas

Linnade Liit (ELL) oli viimased 11 aastat olnud Reformierakonna kontrolli all. Seda juhtisid järjepanu Andrus Ansip ja Urmas Kruuse. Nüüd on reformierakondlaste võim murtud. Uued juhid on keskerakondlased koostöös IRL-iga. Linnade Liidu esimeheks valiti järgmiseks neljaks aastaks keskerakondlane Taavi Aas, aseesimeesteks IRL-i omavalitsustegelased – Rakvere linnavolikogu esimees Mihkel Juhkami ja Kohila vallavanem Andrus Saar. ELL-i juhatuse esimeheks valitud Taavi Aas on ka varem kuulunud Linnade Liidu juhatusse.

Juhatusel liikmeteks valiti ka Järvakandi vallavanem Mart Järvik (IRL), Haapsalu linnavolikogu esimees Jaanus Karilaid (KE), Tartu linnavolikogu esimees Aadu Must (KE) ja Paide linnaeapa Kersti Sarapuu (KE).

Juhatusel kandideerisid ka reformierakondlased Urve Tiidus, Kalle Jents ja Urmas Kruuse, aga keegi neist ei osutunud valituks. Seni Tartust juhatuse valitud reformierakondlasest Tartu linnaeapa Urmas Kruuse asemel esindab nüüd Linnade Liidu juhatuses tartlasi keskerakondlane, Tartu volikogu esimees Aadu Must.

Eesti Linnade Liidu liikmeiks on linnad, vallad ja alevid. Väikseima rahvaarvuga liige on 958 elanikuga Mõisaküla linn ning suurim on Tallinn, kus elab 406 657 inimest. ELL-i kuuluvates omavalitsustes elab 67 protsenti Eesti elanikkonnast. Liidu ülesanne on esindada ja kaitsta oma liikmete ühishuve ning aidata kaasa kohaliku omavalitsuse üldisele arengule.

Foto: Tairo
Lutter
Virumaa
Teataja

Eesti Maaomavalitsuste Liidu juht Jüri Landberg

Maaomavalitsuste Liidu (EMOL) juhtkonnas toimus oluline muutus. IRL-i esindaja Kurmet Määrsepa asemele valiti EMOL-i esimeheks keskerakondlane Jüri Landberg. Liidu juhatuse domineerivad nüüd Rahvaliidu ja Keskerakonna esindajad, liikmete hulgas on ka IRL-i esindajad ning üks reformierakondlane.

Omavalitsusliitude esimeeste valimisel võitis Jüri Landberg vastaskandidaati Kurmet Määrsepa enam kui 40 häälega. Taavi Aasale vastaskandidaati ei esitatud.

Keskerakond hindab kõrgelt Rahvaliidu, IRL-i ja Sotsiaaldemokraatliku Erakonnaga tehtud koostööd, mis sai teoks ELL-i ja EMOL-i juhtkonna valimistel. Ühine lootus on, et sellest saab hea alus ka edaspidiseks ühistegevuseks omavalitsuste tugevdamise ning nende positsioonide parandamise nimel.

Eesti sõjajärgses ajaloos on see esimene kord, kus üks erakond võtab üle mõlema suure omavalitsusliidu juhtimise ning tõrjub neist välja seni kõrget võimupositsiooni omanud Reformierakonna.

ELL ja KE pressiteated

Loe veel lk 3

Juhtkiri

Riik ja rahvas väärivad paremat

KERSTI SARAPUU
Paide linnaeape

Eesti Vabariigi iseseisvuspäeva puhul meenusime austusega oma vapraid esivanemaid, kel jagus meelegindlust segastel aegadel asuda rajama vaba Eesti riiki, ja neid, kes, relv käes, vabaduse idee ja iseseisvusmanifesti Vabadussõjas realsuseks võitlesid. Nad ei kaotanud usku isegi siis, kui olukord tundus lootusetu ja vastane üleolev.

Kahjuks ei suudetud kahe ilmasõja vahel riigi püsivust kindlustada. Meie esivanemate edulugu lõppes Teise maailmasõja sündmuste keerises suurriikide pihtide vahele jäämisega ning oma riigi kaotamisega. Paljudele inimestele tähendas see ränki kannatusi, jättes igasse eesti perekonda valuliku jälje, mis kandub läbi mitme põlvkonna tänini.

Loodan väga, et maailm ei kaota aru ja meil kellelgi ei tule kunagi oma riigi eluõiguse eest tuua nii ränki ohvreid kui meie esivanematel. Kuid me ei tohi unustada, et vabadus nõuab pidevat valvelolekut.

Eesti Vabariigi 92-aastasest ajaloost oleme katkematult vabadust saanud maitsta varsti 19 aastat. See aeg ei ole pikk, kuid ometi piisav selleks, et harjuda vaba elu kui millegi väga loomulikuga. Vahest liigagi.

1980-ndate lõpul oma riigi nimel võideldes ja 1990-ndate alguses riiki üles ehitades oli meie rahvas tegemas kõike üksmeeles ja õhinaga. Täna on see kahjuks asendunud kohati vägagi inetuks kipuva poliitilise kraaklemise ja vastandumisega.

Vahest on häda selles, et liiga paljud poliitikud on loobunud riigi ja rahva tuleviku pikaajalisest kavandamisest, mis nõuab oponentidega arutlemist, erinevate arvamuste ärakuulamist ja lõpuks ühisosas kokkuleppimist.

Liiga vähe on riigimehelikke poliitikuid, kes on valmis riigi huvide nimel oma karjääri löögi alla seadma. Ja liiga palju on neid, kes elavad üksnes valimistest valimiseni ja müüvad end valijatele kui pesupulbrit. Kalk ja kalkuleeritud konjunktuurlus on omariiklusele välisest vaenlasest ohtlikum.

Paide linnaeapana saan olla uhke, et meie linnas on palju inimesi, kes on täis teotahet ja uusi ideid ning kes keerulistel aegadel tulevad appi ja kaasa mõtlevad. Samas tuleb tunnistada, et leidub neidki, kes igale muutusele isikliku mugavuse või poliitilise kasu lõikamise nimel raevukalt vastu seisavad ja pooltõdede või valega segadust külvavad.

Maailmamajanduse kriisi ja selle Eesti eripäradega pistavad rinda kõik, nii ettevõtjad ja omavalitsused kui kameie inimesed. Kiiresti muutuvad olud nõuavad samavõrd kiiret reageerimist ja kohanemisvõimet.

Inimkond on tuhandete aastatega teinud läbi peadpööritava arengu just tänu ääretult suurele kohanemisvõimele. Hiljutised maailmama-

jandustabandud vapustused näitavad, et pidevalt muutuv keskkonnas jäävad kestma need riigid, omavalitsused ja ettevõtted, kes ei ole kinni minevikus, isegi mitte olevikus, vaid kes aktiivselt osalevad tuleviku kujundamises.

Olen veendunud, et raskustest tulevad välja ja arenguhüppe suudavad Eestiski teha need, kes teevad koostööd ega klammerdu minevikku, vaid suudavad olnust õppides edasi minna. Vähemalt Paide väga erinevaid maailmavaateid liitva valitsuskoo-

litsiooni näitel on üksmeele ja teotahte hoidmine igati tegus ning teistelgi pole keelatud samale lainele asuda. Paide valitsemiseks on moodustanud liidu Keskerakond, Isamaa ja Res Publica Liit, sotsiaaldemokraadid ning valimisliit „Tuleviku Paide“.

Eesti riik ja rahvas on väärt rohkemat kui lõputut kemplemist. Inimesed on väsinud sihitust siplemisest, kus valitsusel puudub idee, kuidas majandust turgutada ja inimestele töö tagada. Euro poole pürgimine üksi ei kompenseeri allaandmist muudes sfäärides.

Praegune aeg nõuab otsustuskindlat tegutsemist, samas ka inimeseks jäämist. Raskustesse sattunud inimesed ei tohi jääda oma muredega üksi, ilma lootuse ja perspektiivita. Ka pidupäevameeleolu ei tohi me seda hetkekski unustada.

KESKMÖTE:

Inimesed on väsinud sihitust siplemisest, kus valitsusel puudub idee, kuidas majandust turgutada ja inimestele töö tagada.

nädala nupud

Ansip tööpuuduse lahendamise Euroopa meistriks!

Viimastel nädalatel on meil olnud suurepärane võimalus kaasa elada peaminister Andrus Ansipi vägitegudele suusaradadel nii Jaapanis kui ka Tartu maratonil. Mõõdunud neljapäeval valitsuse presikonverentsil muutus "suusalõvi" aga ootamatult kiiresti "hiirekeseks", kui temalt küsiti, milliseid meetmeid kavatses ta rakendada tööpuuduse leevendamiseks. Peaminister jäi vastuse võlgu, olles ilmselt oma mõtetes juba järgmiste suusavallutuste juures. Peaministri töö, mille efektiivsusest sõltub sadade tuhandete inimeste elu Eestis, on Ansipile muutunud pelgalt teisejärguliseks hobiks. Riigikogu rahanduskomisjoni reformierakondlasest esimehe Taavi Rõivase sõnul on Eesti oma konservatiivse rahanduspoliitikaga eeskujuks tervele Euroopa Liidule. Rõivase sõnul võib naljaga pooleks öelda, et Eesti näitab end hetkel, vaatamata raskele ajale, "riigirahanduse Euroopa meistriks". Rõivase sõnul riigirahanduse Euroopa meistriks kuulutatud Eestis, mida juhib suusafanaatikust peaminister, on ometi praegu ligi 150 000 töötut. Seega peaksid riiki hakkama juhtima siiski need poliitikud, kes keskenduvad tegelikele Eesti probleemidele. Ansip ja Rõivas võivad töötute hüvanguks ameti maha panna ja keskenduda Euroopa meistriks saamisele näiteks suusatamises kas või rulluisutamises.

Eestlaste noorus pikeneb 65. eluaastani

Valitsusliit jätkab optimistlikul kursil. Lisaks spartalikule maksutõusule, mis viib eestlased kodudest ja jätab veerand töötajakonnast juba selgelt nälga, tahab tubli maratoonari Ansipi juhitud valitsus pikendada eesti inimeste noorust 65. eluaastani.

Poliitiliselt enam haritud ja ühiskonnas enam tasakaalu nõudvad keskerakondlased ei ole reformierakondliku reipa vanaduse propaganda üle just väga rõõmsad. "Juba täna siirduvad pooled meestest ja üks kolmandik naistest pensionile varem, kui tegelik pensioniiga," selgitab Riigikogu sotsiaalkomisjoni liige Marika Tuus (KE). "2007. aastal oli 40% neid inimesi, kes ei olnud veel pensionieas, kuid siirdusid juba pensionile. Kusjuures kolm aastat tagasi oli märgatavalt väiksem tööpuudus."

Eestis oli eelpensionäre (neid, kes ei pea pensionieani vastu) 2008.aastal 14 700. See arv kasvab. ÜRO inimarengu edetabelis on Eesti üks kehvema tervise ja madalama eluaga riike.

Tuus koputab seaduseandjate südamele, sest eesti mees elab haigusteta keskmiselt 49,4 aastat ja eesti naine 53,7 aastat, samal ajal kui Euroopa Liidu keskmine on tervelt 60 aastat, Rootsis ja Maltal isegi 70 aastat. Kuigi eestlaste keskmine eluiga on praegu pikem kui kunagi varem, suure heaoluriikide inimestest 20 aastat varem. Praegune taasiseseisvusaja suurim (15,5%) töötus, vaesus, masendus, heitnute arvu massiline kasv mitte ei tõsta, vaid langetab eluiga. Eestis elab pensionieani vaid 70% meestest.

"Mis pensioniea tõstmisest me sellise tervisega üldse räägime?" küsis Tuus. "Näiteks Prantsusmaa president Sarkozy soovib tuua pensionireformi temaatika parlamenti. Ent pensioniea tõstmise vastu on seal ametiühingud. Mäletame ju ulatuslikke rahvarahutusi Pariisi ja Lyoni tänavatel, kus protestiti selle vastu, et tõsta pensioniiga ühe aasta võrra. Uuringu kohaselt olid prantslased nõus tõstma pensioniiga maksimaalselt 62. eluaastani." Tuus pakub lahenduseks, et Eesti valitsus peaks kaaluma pensioniea sidumist oodatava eluaga.

Pärnu linnaeape sai uue uhke auto

Pärnu linnavalitsus rentis linnaeape Toomas Kivimägi aasta lõpuni Volvo S80 tänavuse mudeli, makstes selle eest koos käibemaksuga 5970 krooni kuus, vahendab ajaleht Pärnu Postimees. Sellise hinnaga otsustas moodsa auto Kivimägi rentida Volvo tehas. Kivimägi on Volvodele truu 1990. aastate keskpaigast, rentides või ostes maavanemana Info-Autost neli Volvot.

Eelmise linnaeape Mart Viisitammega võrreldes läheb Kivimägi Volvo-kirg maksumaksjatele rohkem maksma. Volvo S80 rendihind sisaldab tehnohoole, liiklus- ja kaskokindlustust, autopesu vastavalt vajadusele ja sõiduki hooajalist ettevalmistust (suve- ja talverehvid), kuid kütuse eest tuleb eraldi maksta. Kuu kütuselimiidiks on Kivimägi endale kehtestanud 3000 krooni. Koos renditasuga teeb see auto kasutamise hinnaks peaaegu 9000 krooni kuus. Viisitammale kompenseeriti kuni 6000 krooni eest kuus isikliku sõiduauto kasutamise kulu.

Kesknädal loodab, et sarnaselt Tallinna linnaeape Edgar Savisaare auto tutvustamisele tormab ETV saate "Ringvaade" juht Marko Reikop nüüd Volvo esindusse. Ta peaks värvikalt tõestama, kuidas Pärnu linnaeape uut Volvot rentides laristab maksumaksja rahaga. Samuti peaksid Raadio 2 saate "Olukorra riigis" juhid Anvar Samost ja Kalle Muuli käsitlema Kivimägi autoostu, nii nagu nad pühendasid tervelt 15 minutit ühest oma saatet Tallinna linnaeape autole.

Tallinna linnaeape autorent on jah ligi 18 000 kr kuus, kuid Tallinnas on ka elanikke 410 000. Pärnus on elanikke vaid 43 000. Kus on Pärnu uue linnaeape kokkuhoidlikkus ajal, mil Pärnu eelarve on ju puhta miinuses?

HIIBUSE NÄDAL

KUI SIIT PILVEPIIRILT ALLA VAATAD, ÜLE...

KESKNÄDAL

Address: 10130 Tallinn,
Toom-Rüütli 3/5
Tellimine ja levi: 6 177 717
Toimetajad: 6 274 573
6 274 571
6 274 583

Peatoimetaja: Urmi Reinde
urmi@kesknadal.ee
Poliitikatoimetaja: Ivri Vee
ivari@kesknadal.ee
Uudistejuht: Indrek Veiserik
indrek@kesknadal.ee
Toimetaja: Tiit Maksim
tiit@kesknadal.ee

Toimetus käsikirju ei tagasta.
Kesknädalas ilmunud artiklid
väljendavad nende autorite arvamust,
mis ei pruugi kokku langeda toimetuse omaga.

Jüri Landberg: „Eesti kehtib ka Piirissaares ja Ruhnus!“

Toimetusele: Eesti Maaomavalitsuste Liidu (EMOL) uus juht Jüri Landberg on Lääne-Virumaa mees, endine Rägavere vallavanem. Oma valitsuse töös on ta osalenud erinevate komisjonide liikmena 1996. aastast. Kuulub Keskerakonda 2005. aastast. Landberg on hariduselt jurist, töötanud panganduses, advokaadibüroos ja juhtinud oma ettevõtet. Abielus. Kaks poega, kellest vanem teenib aega armees ja noorem käib alles lasteaia.

JÜRI LANDBERG
EMOLi juhatuse esimees

Eesti Maaomavalitsuste Liit loodi 1921. a. ja tema tegevus lõpetati 1940. aastal siseministri otsusega. 1989. a mais hakati ette valmistama esimesi „Eesti seadusi“ (organisatsiooniliselt osa IME programmi seadustest). Mõnedele poliitilistele jõududele oli see arusaamatu ja lubamatu, kuid õnneks leidis neid, kes uurisid tavainimesele kättesaamatuid arhiivimaterjale.

Nende hulgas leidis ka omavalitsusliituseid käsitlevaid dokumente aastast 1920–1940. Suurte vaidluste tulemusena kirjutati omavalitsuste aluseks olevasse seadusesse sisse vajalikud sätted ka nende liitude kohta.

Näiteks. EMOL-i peamine eesmärk on ühistevõime kaudu kohaliku omavalitsuse üldisele arengule kaasaaitamine, oma liikmete esindamine ja nende ühiste huvide

kaitsmine, samuti liikmete koostöö edendamine ja liikmetele seadusega ettenähtud ülesannete paremaks täitmiseks võimaluste loomine.

Naiivne on loota valitsusele

EMOL-i liikmeskonda kuulub 138 omavalitsust ja liitumisest on huvitatud veel mõni. Loodame, et meie tegevuse tulemusena liituvad rasketel aegadel veel liitumata omavalitsused ja et meil õnnestub kõigi omavalitsusjuhtide ja volikoguliikmeteni viia teadmine, et tugevad oleme ainult koostöös. Võiks ükskord aru saada, et Vabariigi Valitsus ei ole omavalitsusele mitte sõber, keda me pimesi usaldame, vaid parimal ajal partner, käesoleval raskel hetkel aga oponent. Jääda lootma, et valitsus meid heast meelest ja südamehelistest toetab, on naiivne.

Riigiga läbirääkimisel soovitakse ikkagi funktsioone üle anda nii, et meie peame kasutama sisuliselt tasuta oma personali, riik aga saaks lahti väga ebamugavatest üleadministreeritud ülesannetest.

Meedia tahab verd, mitte omavalitsusliite

Kindlasti tuleb hakata tegelema EMOL-i tegemiste avalikustamisega, aktiivsemalt suhtlema erinevate meediakanalitega, kuna paljud meie liikmed kahjuks väidetavalt ei saa kätte informatsiooni.

Peame leidma uued väljundid ja tegema huvitavamaks ka enda kodulehekülje ning kasutama või-

16.-17. veebruaril Tallinnas linnade ja valdade päeval Sokos Hotel Viru konverentsikeskuses.

malusi meie liikmete vallalehtedel arvamusi avaldada.

Kahjuks on esimesed tagajärjed käes: ei Postimees ega ka Eesti Päevaleht ei avaldanud ridagi ei EMOL-i juhatuse ega esimehe valimistest.

Siit järeldus, et meedia ei ole EMOL-i tegevustest huvitatud, kuna meil verd ei lasta. Ja mida sa head ikka kirjutada saad, on ju meist pressi vahendusel ja riigiasutuste kaasabil loodud sellised kollid, mis jõuavad samasse kaalu hirmutamiseks Keskerakonna eest.

Peame suurendama survet riigile läbi meie Euroopa katusorganisatsioonide, et valitsus saaks lõpuks aru, et Eesti ei lõpe Toompeal, vaid ta kehtib ka Piirissaares ja ka Ruhnus. Ning valdades ei ole ainsaks probleemiks, mida peale hakata karuga, vaid millisesse kooli panna lapsed, kuidas hooldada vanureid ja mille eest remontida teid.

Maapiirkondade inimesed ootavad meie tugevat toetust seni olematu regionaalpoliitika reanimeerimiseks ja omavalitsuste tulubaasi tugevdamiseks. Maaelu jätkamine peab olema võimalik mitte ainult rikastel veidrikel, vaid ka täitsa tavalistel inimestel, kes ei kujuta ette elamist suures linnas.

Taavi Aas: „Linnade Liit saab hoo sisse.“

Eesti Linnade Liidu (ELL) juhatuse esimeheks sain mina ja EMOL-i esimeheks Jüri Landberg. See on esimene kord pärast Eesti taasiseisvumist, kus üks erakond võtab üle mõlema omavalitsusliidu juhtimise.

TAAVI AAS
Tallinna abilinnapea

ELL-i põhikirjaliseks eesmärgiks on oma liikmete ühishuvide kaitsmine. Muutused juhtkonnas näitavad ilmekalt, et ELL-i senise tegevusega liikmeskond rahul ei olnud. Kõik me teame, kuidas valitsus kärpis möödunud aastal linnade ja valdade eelarveid.

Samal ajal on teada, et teistes Euroopa riikides ülid keskvalitsused omavalitsuste kriisi ajal appi. Eesti valitsus aga lükkas oma kohalike omavalitsusi aitamise asemel hoopis sügavamale sohu.

Omavalitsused riigivalitsuse löa otsas

Valitsuse tegevus on viinud selleni, et Euroopa Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Kongressi Institutsionaalne Komitee on alga-

tamas järelevalvementlust Eesti valitsuse poolsete Euroopa Omavalitsusharta rikkumiste suhtes. Omavalitsusliidud peavad seisma senisest tugevamalt oma huvide eest. Tuleb üle vaadata omavalitsuste tulubaasi poliitika, et tagada jätkusuutlik areng ning ka omavalitsuste kohustuste täitmise võimalikkus.

Linnade ja valdade tulubaas oli puudulik juba enne kriisi, sest ei saa pidada normaalseks olukorda, kus peaaegu kõik Eesti omavalitsused saavad tasandusfondist lisatuge ehk siis teisisõnu – nad on Vabariigi Valitsuse löa otsas, sõõvad keskvalitsuse peost.

Omavalitsused vajavad heaks toimimiseks teatud iseseisvust, ja seda ka oma rahaasjades. Kriisi ajal „eelarve positsiooni parandades“ on keskvalitsus omavalitsuste tulubaasi veelgi kärpinud ja teinud sellega omavalitsuse kui esmatasandi demokraatia teostamise võimatuks.

Omavalitsusfoorumidel kõlab diskussioon

ELL-i uuel juhatusel seisab ees tõsine töö omavalitsusi toetavate seaduste kooskõlastamisel ja alga-

tamisel. Samuti peavad omavalitsusliidud selgelt ja häälekalt väljendama oma seisukohti nende seaduseelnõude kohta, mis kipuvad kohaliku elu hävitama.

ELL ei suutnud pakkuda seda, mida omavalitsused kriisi ajal neilt ootasid. Me ei saanud tegevusetust pealt vaadata, mistõttu algatati Tallinnas omavalitsuste eelmise koosseisu ajal omavalitsusfoorum, kus käis koos enam kui 300 vallaja linnajuhti, kes soovisid aktiivselt seista oma kodupiirkonna huvide eest. Eelmisel aastal pidasime kolm omavalitsusfoorumit koos rahvusvaheliste omavalitsusorganisatsioonidega.

Tallinn oli nende foorumide võõrustaja ja mina olin ning olen jätkuvalt nende eestvedaja.

Omavalitsustegelased töötasid välja omavalitsusfoorumit töökorralduse ja arendasid diskussiooni, kus arutati linnade ja valdade eelarvete olukorda ning suhteid riigiga, võeti vastu nende omavalitsuste meelest õiglasemad otsused.

Kutsun kõiki neljandale omavalitsusfoorumile, mis leiab aset veel tänava kevadel.

Noored korraldasid sõbrapäeval heategevusaktsiooni

Tänavune talv on osutunud üsna ekstreemseks peaaegu kõigile hästi varustatud ja soojustatud linnakodanikele. Suurimat tähelepanu vajaksid aga paljud peavarjuta või töötaja jäänud inimesed.

Keskerakonna Noortekogu Nõmme klubi kutsus veebruari algul kõiki teisi Tallinna klubisid osalema heategevusaktsioonile, et anda oma panus raskes olukorras inimeste aitamiseks. Aktsioonist võtsid osa kõik Noortekogu klubid Tallinnas, mitu Riigikogu Keskfraktsiooni liiget ning rida eraisikuid. Ühtekokku annetati ligi 3500 krooni ning ligi 125 kg korralikke riideid. Kogutud raha eest osteti abivajajatele susse, sokke ja pesu. Nõmme klubi tänab väga meeldiva koostöö eest firmat *Glasmir Ltd (Hinnapomm ja Cartini)*.

Et muuta lumine sõbrakuu abivajajatele südamlikumaks, otsustasime kõik annetused üle anda sõbrapäeval.

Kauge 4 oleva Sotsiaalmajutusüksuse elanikele kingiti ligi 40 paari susse, pesu ja mitu kotti rõivaid. Tallinna Laste Turvakeskusele annetati noorteriideid ja puhast pesu. Tallinna Hoolekande Keskust toetasime talverõivaste, sooja pesu ja sokkidega. Nõmme klubi tänab annetajaid ja partnereid. Soovime tulevikus korraldada sellesarnast üleriigilist heategevusaktsiooni ka Noortekogu teiste klubide vahel.

Jana Viital
Kesknõmme Nõmme klubi liige

Nõmme klubi tüdrukud ja Tallinna Lastekeskuse töötaja Kairit Kull (paremal).

Kauge tn. 4 elanikele annetatud riided.

KENA toimekas tiigriaasta Viljandimaal

Ligi aasta on möödunud Keskerakonna naiskogu KENA tegevuse taaselustamisest Viljandimaal. Selle aja jooksul on meie liikmeskond suurenenud 32 toreda naise võrra.

MAARIKA ÖMBLUS
Keskerakonna Viljandimaa KENA liige

Oleme lühikese aja suutnud silma paista oma tegevusega nii heategevusürituse korraldamisel Lasterikaste Perede Ühendusele kui ka koristusalgutega sihtasutuses Viljandimaa Hoolekandekeskus. Lisaks veel pisemaid tegusid siin-seal.

Sel aastal on kindlasti plaanis veel rohkem teha. Sõbrapäeval jagasime vahvaid omatehtud kaarte mitmesse avalikku asutusse. KENA-dega isekeskis tegime vastlasõitu toredas

Tobraselja ratsatalus. Natuke lusti on eluks vaja! See seob KENA-sid veel rohkem ja annab tahet ja jõudu masu ajal edasi toimetada.

25. veebruaril on koolides narkoteemaline päev; probleemist tuleb rääkima keskerakondlane Erki Korp Tallinna Laste Turvakeskusest. Märtsis, enne KENA uue osakonna avamist Tarvastu vallas, peame pidulikult naistepäeva, kus jagame aukirju tublimatele liikmetele.

Juunis on meie teised suvepäevad, kuhu kutsume küllalisi ka Riigikogust. Eelmisel aastal käis meil poliitikat rääkimas Keskerakonna peasekretär Priit Toobal.

KENA osakondi tahame avada veel Abja-Paluoja ja Karksi-Nuias.

Juba teeme tööd tulevasteks Riigikogu valimisteks. Täna olnud olgu meie tublid liikmed Annika Parm, Monika Vinnal, Dagmar Sild ja Galina Agešina.

Head tulevast naistepäeva kõigile KENA-dele üle Eesti!

Keskerakonna omavalitsuskogu valis esimeheks Jüri Ratase

Keskerakonna omavalitsuskogu aastakoosolekul valiti esimeheks Jüri Ratas (*pildil*). Paika sai uus 10-liikmeline juhatus, kuhu osutsid valituks Urmas Arumäe, Jüri Võigemast, Kersti Sarapuu, Mikk Lõhmus, Valeri Korb, Toomas Paur, Alar Nääme, Raivo Uukkivi, Taavi Aas ja Jüri Landberg. Ratas ütles, et Keskerakonna omavalitsuskogu seisab meie riigi tasakaalustatud arengu eest.

„Omavalitsuste liitumisel ei tohi avalik teenus halveneda, vaid peab paranema. Tuleb tõsta omavalitsuste tähtsust ja rolli riigis ning lahendada nende tulubaasi küsimus.“

Terane mõte

„Selles mõttes olen ma igati ühel meelel Indrek Tarandiga, kes ütles riigikogu kõnepuldist, et Keskerakonna sotsiaalsed töökohad, mis võivad ju esmapilgul veidrad tunduda, aitavad hädalist siiski paremini kui mõne teise erakonna lennukas retoorika.“

ANDRUS KIVIRÄHK „Järjekord lauluväljakul“
Eesti Päevaleht 20.02.

Küsimusi ei tohtinud esitada

Tegevus toimus möödunud neljapäeval, 18. veebruaril Stenbocki majas. Inno ja Irja tegid intervjuu peaminister Andrus Ansipiga. Irja küsimuse peale tööpuuduse kohta kutsus pressiesindaja Liina Lepik kohale turvamehe. Inno jõudis esitada küsimuse maksumaksja raha kulutamise kohta reisidele, mille peale Ansip nähvas: lõpetage ära, tema pole maksumaksja raha reisidele kulutanud. Turvamees palus Inno ja Irjal pressikonverentsilt lahkuda.

IRJA TÄHISMAA
Blogi: Inno ja Irja kohvik

Olin omast arust entusiastlik ajakirjanik ja läksin Ansipi pressikonverentsile. Stenbocki majja. Olin nii ärevil, esimene kord ikkagi ju, et ei saanud öösel korralikult magadagi. Vanasti kirjutasin öösiti märkmikukesse luuletusi, nüüd kirjutasin omast arust täna kõige olulisema küsimuse riigis: "Mida on Vabariigi Valitsus teinud täna tööpuuduse vähendamiseks riigis?"

Inno, mu autojuht ja kaameramees, ütles ka, et küsi julgesti, küll Ansip vastab. Ei tema juba vastamata jäta. Ja tegu ju niivõrd olulise küsimusega. Samuti ütles Inno, et kui tahad olla ajakirjanik, siis pead küsima teravaid küsimusi, muidu ei ole üldse mõtet minna nalja tegema. Kuna tema on ajakirjandusalal ikkagi targem kui mina ning lausa proff, siis noore ja õpimulise meediajuntsuna võtsin teda kuulda.

Igaks juhaks olime end aegsasti Vabariigi Valitsuse koduleheküljel ära registreerinud, nagu kord ja kohus. Kirjutasime, et oleme Inno ja Irja Tähismaa ning et väljaanne, mida esindame, on Inno ja Irja kohvik.

Alguses laabus kõik kui lepre reega. Kuigi jõudsin tervelt 26 minutit enne pressikonverentsi algust kohale, võttis allkorruse rahvas meid väga soojalt ja sõbralikult vastu. Turvameeski naeratas lõbusalt ning asetas meie asjad aupaklikult turvalindile, kus nad siis läbi valgustati. Ei mingit probleemi.

Olin, ausalt öeldes, eufoorias – Andrus Ansipi valitsus on tõepoolest demokraatlik, sest ei pelga vaba ajakirjandust, juhhei! Ja mina, noor ja entusiastlik ajakirjandusjunts olen Stenbocki majas oodatud külaline! Säadsime end mõnusasti konverentsisaali mustadele toolidele istuma ning jäime teiste ajakirjanike saabumist ootama.

Tuli üks mustade prilliraamidega vanem tädi, kes seadis end tähtsalt esiritta istuma ja kaebas, et tema mikrofon ei tööta. Mõnda aega olid kõik ametis tema mikrofoniga vaatamise ja parandamisega. Tuli ka Kaileen Mägi ETV-st, kes ütles, et see tal juba kaheksas aasta valitsuse pressikonverentsidel käia. Ja siis palju muid ajakirjanikke, kes olid kõik väga viisakad ja tervitasid üksteist.

Siis tuli Ansip. Ja tema järel hanereas Jürgen Ligi, Tõnis Lukas ja Jaanus Tamkivi. Nendega oli kaasas ka üks tumedapäine neiu, kelle kohta Inno ütles, et ta on Vahur Kersna elukaaslane. Kes pidi olema rahvuselt mustlane.

Mustlasneiu hakkas kohe konverentsi juhatama. Ta oli väga tähtis, nagu peaminister ise, ja vaatas kõigile ajakirjanikele põlglikult muiates ülevalt alla. Kõigepealt andis mustlasneiu sõna Ansipile, seejärel Ligile, kolmandaks Lukasele ja neljandaks Tamkivile. Nad kõik rääkisid nii igavat juttu, et ma ei hakka seda üle rääkima.

Aga mis oli huvitav! Jürgen Ligi nägi välja nagu surmavari, ta oli hirmkõhnaks jäänud ja meenus pigem kotipoissi kui rahandusministrit. Samuti oli ta millegipärast näost oranži värvi ning seda kogu pressikonverentsi aja! Ja kui ta rääkis, siis ta hääle väris hirmsasti. Paistis, nagu

tal oleks mingi suur mure. Ei tea, mis see võiks olla? Äkki oli ta saanud sõnumi tähtsatelt Euroopa onudelt, et eurot ei tulegi? Ja Ligi teab seda, see teadmine praeb teda seestpoolt ja küpsetab ta näo pooltoorete Maroko apelsinide värvi heleoranžiks, aga ta ei julge seda veel rahvale öelda? Sest seda eurot on ju hullumoodi ihaldatud, kohale meelitatud ja oodatud. Nagu hingeõnnistust, mida ei tule ega tule. Selle nimel on panditud ja kanditud vara, müüdnud hingi. Ainult tapmine ja tagaajamine on veel puudu, aga küll jõutakse selleni, suuremad valimised ju veel ees.

Kui ministrite pikad ja igavad tiraadid läbi said, andis mustlasneiu loa küsimusi küsida. Ajasimegi kohe kaameramehega käed püsti. Seepeale ütles mustlasneiu kõrgilt: "Valitsuse pressikonverentsil tohivad küsimusi küsida vaid ajakirjandusväljaanded." Meile ei antudki mikrofon. Mis seal's ikka, mõtlesime kaameramehega, küsime siis oma küsimused pärast pressikonverentsi, kui ka vabakutselised ajakirjanikud nagu meie tohivad küsida.

Seni küsisid teised ajakirjanikud, ja ma pean ütleva, et nad on vist liiga pikka aega konverentsidel käinud, sest ühtegi teravat küsimust ei tulnud. Isegi mitte natuke teravat. Ainult palved ministritele täpsustada neid jubedaid tiraade, mille nad olid äsja maha pidanud.

Õnneks lõppes konverents üsna pea, sest mustlasneiu kannatus katkes ning ta ütles, et kui rohkem küsimusi pole, siis on pressikonverents läbi. Ahaa, mõtlesin mina ja liikusin peaministri poole. Sest kui vabakutseline ajakirjanik ei tohi esitada oma küsimust pressikonverentsi ajal, siis pärast seda ta seda ikkagi tohib? Olime just härra Ansipi nina all, kui tige mustlasneiu meile tee peale ette sammus.

Ütlesime, et soovime esitada küsimust. Et me oleme ka ajakirjandusväljaandest. Millisest? – küsis tema kurjalt. Inno ja Irja kohvikust, vastasime meie. Tema tegi selle peale vaid "mp-mp" ja raputas pead. Aga Andmekaitseinspeksioon ütles, et me oleme ajakirjandusväljaanne ja teeb meile sel alusel ettekirjutusi, ei andnud mina alla. Kui meid lubati konverentsile, siis meil on õigus ka küsimusi küsida. Milleks meid üldse sel juhul pressikonverentsile lubati, niisama, viksilt pingi peal istuma? Ei, sellega ma nõus pole, mõtlesin, ja küsisin peaministrilt, kes parajasti minu poole vaatas, oma väikse, ent väga tähtsa küsimuse:

MIDA ON VABARIIGI VALITSUS TEINUD TÄNA TÖÖPUUDUSE VÄHENDAMISEKS EESTIS???

Ja mida tegi seepeale peaminister? Ta keeraskas mulle selja.

Mustlasneiu kutsus turvamehe, kes oli seni koridorinurgas passinud, ja käskis tal meid ära ajada. Turvamees tuligi meie juurde ja ütles karmilt: "Palun lahkuge!" Seda siis, kui olime küsinud peaministrilt kõige olulisema küsimuse tänases Eestis. Paistab, et peaminister Ansipil pole tööpuudusest sooja ega külma. Ega ta muidu selga poleks pööranud ja ülbelt vastamata jätnud.

Aga peame mõistma ka peaministrit. Kust ta meil alles tuligi? Lõuna-Aafrikast või Lõuna-Aasiast? Sapporost ja teistelt tähtsatelt väljamaaviitidelt. Ei ole ju inimesel aega kõigega tegelda. Paratamatult tuleb teha mõned valikud.

Pakkisime kaameramehega asjad kokku ja lasime Stenbocki majast jalga. Selgunud oli tõsiasi: Eesti Vabariigi valitsuse pressikonverentsidel ei tohi vabakutselised ajakirjanikud küsimusi küsida.

Täistekst: innojairja.blogspot.com

IRL-i noorte kõnepruuk: ve kohukesed!

Vt kiri IRL-i siselistist 17. veebruari Kesknädalas

Keskerakonna Noortekogu avaldab imestust Isamaa ja Res Publica Liidu (IRL) Tallinna piirkonna listi saadetud e-kirja üle, kus kutsutakse üles IRL-i kuuluvaid tudengeid kandideerima üliõpilasesinduse valimistel vastuseisuks kesknorteaktiivsusele. Selles e-kirjas nimetab TTÜ Üliõpilasesinduse esimees venekeelseid noori "venkudeks" ja kesknort "kohukesteks".

Keskerakonna Noortekogu juhatuse liikme Priit Kutseri sõnul tuleb kirjast välja, et küsimus ei ole mitte selles, kas TTÜ üliõpilasesindus politiseeritakse või mitte. Oluline näib olevat hoopis see, et just kesknored üliõpilasesindust ei politiseeriks.

Miks IRL ennast häbeneb?

"Küll aga peetakse täiesti normaalseks TTÜ üliõpilasesinduse politiseerimist Isamaa ja Res Publica Liidu (IRL) poolt. Häämmastav on üliõpilasesinduse "apoliitilise" esimehe käitumine, mis seisneb abi palumises IRL-ilt. See näitab selgelt, millise erakonna maailmavaadet "apoliitiline" Karel Kunderats eelistab. Tal võiks vähemalt niipalju julgust olla, et tunnustada IRL-i poliitika

PETTUNUD IRL-i NOORTE KÄITUMISES: Keskerakonna Noortekogu esimehe Tiit Teriku (vasakul) ja Tallinna abilinnapea nõuniku Priit Kutseri sõnul on üliõpilaskond Eestis alati esindanud teatud aateid ja ideaale. IRL-i noored ja TTÜ üliõpilasesinduse praegune esimees Karel Kunderats on need väärtused minetanud, kasutades inetut sõnavara ja halvustades neid noori, kes IRL-i ei kuulu.

pooldamist. Võtku eeskujuna kesknortest, kes ei poe peitu ega istu kapis nagu Kunderats ja teised temataolised," lisas Kutser.

"IRL-i meeled ja IRL-i kuuluvad noored üritavad tekitada üliõpilaskonnas tahtlikult demagoogilist vastasseisu, üritades luua endast kuvandit kui eestimeelsetest noortest, kes "päästavad" apoliitilise TTÜ tudengkonna."

Kutser rõhutab, et üliõpilaspoliitika on alati esindanud teatud aatelistust ja ideaale. Seepärast on kahju, et IRL-i

noored ja TTÜ üliõpilasesinduse praegune esimees Karel Kunderats ei saa sellest aru ning püüab koos IRL-i toetajatega leida kohatäiteks "sõbralikke" poliitbroilereid.

"Üliõpilasesinduse eesmärk on seista tudengite huvide eest, mitte aga masu ajal töökoha säilitamine esinduse esimehele. Tundub, et tegemist on lihtlabase paanikatekitamisega poliitilistel eesmärkidel. Samuti ei ole meie hinnangul õige jaotada tudengeid rahvus- te alusel, mistõttu tuleb iga ksenofoobne tudeng tervele Eesti üliõpilaskonna mainele

Siiri

Hiljutised presidendivalimised Ukrainas märgivad selle veeaaastase perioodi lõppu, kus apelsinivärv kandis endas poliitilist sõnumit.

SIIRI OVIIR
Euroopa Parlamendi ja Ukraina Ülemraada vahelise koostöökogu asepresident

On öeldud, et revolutsioon sööb oma lapsi. President Viktor Juštšenko pälvis neil valimistel vaid veidi üle 5 protsendi ulatunud toetuse. Teine oranži revolutsiooni kangelanna Julia Tõmošenko jäi lõppvoorus alla Viktor Janukovitšile, kes on rahvahulkade Maidanile [väljak Kiiemis, kus 2004. a. korraldatud „oranžid“ telklaager-mee-

leavaldused töid võimule president Viktor Juštšenko – Toim.] protestima tuleku põhjustanud endise presidendi Leonid Kutšma soosik. Nii esimeses kui ka teises valimisvoorus kandideerijate vastu hääletas üle 5 protsendi valijaist. Demonstratiivselt tegi seda lõppvoorus ka president Juštšenko.

Vanad lahkkelid elustusid

Lahkkelid temperamentse, sõnaosava ja võitlejaloomuga Julia Tõmošenko ning vaoshoitud, kompromisse eelistava Viktor Juštšenko vahel ei tekkinud viimaste valimiste käigus, vaid tunduvalt varem, juba 2000. aastal, kui Juštšenko oli peaminister ja Tõmošenko tema asetäitja. Tol korral lõppes nende „koostöö“ Tõmošenko vangistamisega, küll aga mitte süüdimõistva kohtuotsusega. Vaatamata iseloomude erinevusele suutsid nad 2004. a. käsikäes võidelda Ukraina demokraatiseerimise eest ja koos viisid nad riigi ka vastu uuele tulevikule. Rahvas usal-

das neid ja lootis neilt palju. Küllap on neil mõlemal hindamatud teened, et rahvas on konsolideerunud, käib valimas (viimaste valimiste aktiivsus oli suur – üle 70%) ja eeldab, et ka teda kuulda võetakse. Sõnavabadust ja tänase vaba meedia olemasolu võib samuti kirjutada viie aasta taguste revolutsiooniliste sündmuste arvele, mil sai võetud suund vabadusele ja inimõiguste austamisele. Ja see pole sugugi vähetähtis.

Mis juhtus siis nüüd, viis aastat hiljem, et üks Maidani peakangelastest juba esimeses valimisvoorus löödud sai ja nappi 5 protsendiga kõigest viienda tulemuse pälvis, teine aga lõppvoorus kaotas opositsioonijuhile?

Kindlasti ootas rahvas presidendilt ametisolekul kindlamat otsustustahet ja tegusid. Eks oma jälje jättis ka pidev lahkeli Julia Tõmošenkoga, mida viimase teistkordsel valitsusjuhi kohustuste täitmise ajal enam varjatagi ei püütud. Kõik see viis selleni, et president sai endale võimsa konkurenti omaenese elektroaadis. Ja lõpuks, ise valimisvõitlusest välja langemuna, tegi

nkud ja

Kas üliõpilasesindus ikka peab apoliitiline olema?

kindlasti kahjuks,” lausus Kutser. E-kirjas öeldakse, et kui keegi hea eestimeelne inimene kandideeriks sinna eesti asja ajama, siis eriti suuri kohustusi ta endale ei saaks, et ärgu kartku. Vaja on kord kuus koosolekul käia, materjalidega tutvuda ja vajadusel Keskerakonna vastu võidelda.

Rohkem tõelist isamaalisust, Karel!

Keskerakonna Noortekogu esimees Tiit Terik täiendas, et tal oli kurb seda kirja lugeda. „Olen kasvanud laulva revolutsiooni ajal, mil tänased Keskerakonna juhid seisid sini-must-valge ja rahvuslike väärtuste eest. Just seda on ajast-aega esindanud ka üliõpilaskond. Neid väärtusi sellest e-kirjast ei leia. Võimalik, et TTÜ Üliõpilasesinduse esimees arvab, et püüdlükult haridus- ja teadusminister Tõnis Lukasele (IRL) pugedes saab ta kunagi vastutasuks isiklike hüvesid. Pole välisatad, et ka mõne poliitilise ametikoha.”

Laimavale e-kirjale olid alla kirjutanud Karel Kundrats, Ken Veski ja Mikk Romulus, kes nimetasid end apoliitilisteks tudengiaktivistideks. Kiri saadeti IRL-i Tallinna listi 14. veebruaril. 17. veebruaril avalikustati see ajalehes Kesknädal.

KE Noortekogu pressiteatest

Pärast 17. veebruaril Kesknädalas avaldatud IRL-i siselisi kirja pöördus Kesknädala toimetuse poole noor sotsiaaldemokraat Gerd Tarand, soovitades lugeda oma blogis üles riputatud arvamavaldust. Kuna tegemist oli noore mehe huvitava vastukajaga Kesknädalas ilmunule, avaldame Gerdi Tarandi sissekande muutmata kujul.

GERD TARAND
SDE

Kesknädal avaldas täna ühe e-kirja ning Keskerakonna Noortekogu kutsus seepeale IRL-i noori kapist välja tulema. Konkreetne avalikkuse ette kisutud kiri kus IRL-i Noorte Tallinna klubi esimees lahterdab üliõpilasi kohukesteks, eestlasteks ja venkudeks, on muidugi madal ja suisa hale. Mina astusin samuti jaanuaris TTÜ kaugõppesse õppima, millise klassifikatsiooni alla mina lähen? Edit: TTÜ esinduse poolt paluti seda postitust veidi

täpsustada. Eestlasteks, venkudeks ja kohukesteks lahterdamisega ei tegele muidugi mitte Karel Kundrats, vaid IRL Noorte Tallinna klubi esimees Sille Ader, kelle kiri see konkreetselt oli. Alguse sai asi sealt, et Karel rääkis eraviisiliselt matemaatika-loodusteaduskonna üliõpilaskogule liikme Ken Veski, et see ergutaks oma teaduskonna õpilasi kandideerima. Ken Veski aga on Sille Aderi noormees. Sedapidi jõudsidki need jutud Sille Aderi sõnavara kasutades IRL-i listi. Aga see selleks, las kaklevad. Väidetavalt ei ole Karel Kundrats otseselt ühegi erakonna noortekogul palunud kampaaniat teha. Siin on aga hoopis olulisem teema. Kas üliõpilasesindus peaks olema poliitikalikakauge organisatsioon? Ei pea. Üle terve Euroopa on paljud üliõpilasesindused tugevalt poliitilised seltskonnad. Seal leidub nii erakondade kui nende noortekogude aktiviste, kuid ka palju neid, kes ennast

esinduses tõestavad ja siis poliitilised valikud langetavad. Soomes näiteks on sotsiaaldemokraatlikud üliõpilased samuti enda organisatsiooni teinud. Nende kodulehel võis enne 2009. aasta esinduste valimisi täita ka lihtsa ankeedi, et nende nimekirjas enda kooli esindusse kandideerida. Samamoodi osalevad teised poliitilised noorteorganisatsioonid, ning keegi ei nurise. Olgu, Soomega võrdlus on veidi kohatu, kuna sealpool toimib kogu see süsteem paremini, rahastamisest esindamiseni ja esindamisest protestiaktisioonide korraldamiseni. Edukas esinduses toimub aktiivne debatt paljudel teemadel ning üliõpilasesindajad seisavad üliõpilaste huvide eest ka ühiskonnas laiemalt. Hoolimata politiseerituse astmest on esindustel enamasti ikka samad eesmärgid – üliõpilase elu edendamine jms. Kindlasti võivad siia lisanduda poliitilised eesmärgid, ja selles ei ole midagi halba. Halvaks muutub asi siis ja ainult siis, kui kusagilt ilmub mingi seltskond, kes leiab, et esikohal on päevapoliitika, mitte üliõpilase- või hariduspoliitika. Need vennad võib vardasse ajada. Hästi toimiv üliõpilasesindus on iseseisva mõtlemise ja

tegutsemise arendamiseks ideaalne keskkond, ning poliitilisel areenil enda koha leidnud üliõpilasi sealt tõrjades suurendatakse veelgi nende kapseldumist omaenda väikesesse peegelseintega mulli, kus tekib aina suurenev risk, et ainsaks mõjutajaks ja kasvatajaks jäävad erakond ja ühiskonnast krooniliselt võõrandunud formaalharidussüsteem. Alles see oli, kui haridusminister poliitmoored enda erakonna noorteorganisatsiooni eeskujul veelgi enam erakondade kahurilihaks muuta otsustas, ning õiguskantsler välja ütles, et senikaua, kuni parteide noorteorganisatsioonid kujundavad üha uusi JOKK-kultuuri esindajaid, ei ole lootustki, et katkeksid R- või K-skeemid ning ühiskonnas tekiks olulisel teemadel sisuline arutelu. Haridusminister töötab enda tegevusega otseselt õiguskantslerile vastu. Poliitiliselt ennast määratlenud noorte demoniseerimine üliõpilasesinduses ning nende tõrjumine, nimetamine kohukesteks, venkuks või eestlasteks teeb seda teises raamis, kuid sama räägelt. Eestlastele tunduvad demonid meeldivat – neid on vaja, sest muidu pole kellegi vastu olla. Kunagi saame me terveks. Vist.

Head Valgamaa naised!

Keskerakonna Valgamaa Naiskogu kutsub teid aastakoosolekule laupäeval, 6. märtsil kell 14 -18 Valgas, Voorimehe pubis.

* Aasta tegemiste ülevaade
* Esinaine valimine
* Juhatuse valimine
* Ühine arutelu. Mõtteid ja ideid edaspidiseks

Osalevad Keskerakonna liidrid Riigikogust.

Naistepäeva meeleolu, kohv ja kringel.

Jääme ootama Sinuga kohtumist!

Korraldajate palvel palume tagasisidet osalemise kohta 4. märtsiks telefonil 51 3 7185 või juht@hot.ee

Lugupeetud TOIVO NINNAS!

MEES MEHINE, MEES TAMMINE, TUGEV TEGUSID TEGEMA, KANGE KALJUSID KANGUTAMA, ARUKAS ASJU AJAMA!

Palju õnne 28. veebruaril kätte jõudva 70. juubeli puhul!

Pärnu piirkonna juhatus

Kohtumine juristiga Tartus

Neljapäeval, 25. veebruaril kell 15–18 võtab Keskerakonna Tartu büroos (Ülikooli 12, III korrus) tartlasi vastu jurist Marjo Antik.

Kõik huvilised on oodatud

Meie siiras kaastunne Viktorile ema TAMARA NUKKA surma puhul.

Sõbrad Keskerakonna Tartu piirkonnast

ALEKSANDER HAABMETS 06.06.1958 – 17.02.2010

Mälestame erakonnakaaslast ja avaldame kaastunnet perekonnale.

Keskerakonna Tartu piirkond

Oviir: Ukraina uus algus

ta risti lahtrisse „Kõige vastu“. Võimalus mitte toetada kandideerijaid ja nende vastu häälendada on Ukraina valimis-seadusega antud. Küllap tekitas seegi segadust ja apaatiat ka valijate, endiste Maidanil osalejate hulgas. Aga samas, kui ajalooliselt vaadata, olid nad kohustatud koos edasi minema. Need erineva ümbruskonnaga erinevad inimesed, kes erinevatel aastatel elasid üle nii omavahelise kiindumuse kui ka omavahelise lahtuse, oleksid pidanud käituma tõeliselt riigimeheliikult. Mitte iseene, vaid oma riigi pärast. Selle Ukraina pärast, mida nad käsikäes Maidanil kaitsesid. Selle Ukraina pärast, kes neid usaldas.

Rahvas vastuoludest väsinud

Seda enam, et majanduskriis on elatusaseme veelgi alla-poolle tirinud ja töötuse taseme ligi 20 protsendile tõstnud. Peaminister Tõmošenkole heidetigi ette majanduse langust (14,5%), tööpuudust, kõrget inflatsiooni (üle 16%), ka väheseid tegusid korruptsiooni tõkestamisel. Ja reeturlikkust. Just viimast korduvate viisitide

ÜLEMRAADA HOONE KIEVIS: Siin saavutatavatest kokkulepetest ja kujuneda võivatest lahkelidest võib oleneda palju enam kui ainult Ukraina edasine käekäik.

Foto internetist

pärast Venemaale. Asjaolu, et need olid tingitud hädavajalike gaasitarnete jätkumisest ja eesmärk ka saavutati, süüdistajaid ei pidurdanud.

Toetajaskonnad erinevad

Lõppvoorus pälvis Julia Tõ-

mošenko võidu Lääne- ja Kesk-Ukraina 17 regioonis ning kogus ligi 11,6 miljoni valija toetuse. Võiduks sellest ei piisanud. Opositsiooniliider Viktor Janukovitš oli võidukas Ida- ja Lõuna-Ukraina 10 regioonis, kogudes ligi 12,5 miljonit häält,

seega ligi 900 tuhat enam. Ka suutis ta paremini innustada rahvast valimistes osalema – teda toetavates regioonides oli valimisaktiivsus kõrgeim. Vastaspool on Janukovitšile ette heitnud Venemaa huvide esindamist jms. Jah, ta pole olnud nn vabadusvõitlejate hulgas, kuid kahekordsele ekspeaministrile ei ole oponentidel midagi konkreetset olnud ette heita Ukraina huvide vastu tegutsemises. Üldjoontes peetakse tema tööd valitsusjuhina toimekaks. Tegelikult ei erinenud kaks lõppvooru kandidaati ideoloogiliselt teineteisest millegi poolest, pigem oli erinevus rõhuasetustes.

Keskvalimiskomisjon kiirustas valimistulemuste ametliku väljakuulutamise. Kuigi aega olnuks 17. veebruarini, tegi ta otsuse pühapäeval, 14. veebruaril, samas teades mitme regiooni valimistulemuste kohtulikust vaidlustamisest. Kohus peataski keskvalimiskomisjoni otsuse jõutumise, kuid Tõmošenko võttis hagi tagasi. Presidendi valimisi Ukrainas oli jälgimas sadu välisvaatle-

jaid, kelle ühisel hinnangul oli tegemist demokraatlike, seadusi järgivate valimistega. Asjaolu, et Ülemraada kolm päeva enne teise vooru valimispäeva muutis valimis-seadust, loeti pelgalt tehniliseks, sest muudatus puudutas ju vaid valimiskomisjonide liikmete arvulisust otsuse tegemisel. Ülemraada otsustas uue presidendi inauguratsiooni läbi viia 25. veebruaril.

Edasine otsustatakse Ülemraadas

Koalitsioonist, mille üle praegu käivad pingelised läbirääkimised, sõltub uue peaministri nimetamine. Ülemraada on 450-liikmeline. Viktor Janukovitši juhitalval Regioonide Partei on 172 kohta. Enamuskoalitsioon vajab vähemalt 226 häält. Spiiker V. Lõtvõni juhitalval blokk ja kommunistid on oma toetuse andnud, puudu jääb veel vähemalt 8 häält. Ülemraadas on esindatud 12 erakonda. Tõenäoliselt kauplemisruumi valimiste võitjale jagub. Valijad on huvitatud sellesest koalitsioonist, mis tegusalt kaitses Ukraina riigi ja rahva huve.

Emakeele kaitseks

Omal ajal võttis keeleküsimumustes aktiivselt sõna keeleteoimetaja Helju Vals. Kui keeleguru midagi ekstreemset märkas, siis astus ta kohe vahele, tehes seda „Edasi“ – „Postimehe“ või mõne Tallinna ajalehe keelerubriigis peene huumoriga. Üheksakümnendate lõpus aga vaikus ka tema. *) Kus on uus Helju Vals?

ANNE RATMAN

Ajakirjanike Liidu liige, tõlkija
Tallinn – Kohtla-Järve

„Ei enam seda tohuvabohu peata!“ oli Vals öelnud, kui kurtma tuli keegi, kes samuti keele risustamise pärast südant valutas. Unustamatu Mari Tarand on samuti Eesti Raadiost läinud. „Keelekõrv“ käib küll edasi, aga see pole ikka enam see... **) Tarkpead, kes sinna vahel esinema on kutsutud, on ju enamasti leerist, kus tõemeeli arvatakse, et sihuke olevatki tänapäeva eesti keel. Või kes leiavad väga enesekindlalt, et tõlge inglise keelest pidavat olema hästi täpisele – tõlkimisel ja rääkimisel tulevat järgida inglise keele grammatikat. Tihtipeale on aga need inimesed oma (pooliku) hariduse saanud kusagil ingliskeelses keskkonnas, ja emakeel lonkab neil mõlemat jalga. Ja enam ammu pole austusväärset Eduard Vääril, meie kallist keeleisa ega tema toetatud häälekandjat „Keelekaitse“. Vääril süda ei talunud emakeele kuritarvitamist, pärast tema surma läks hingusele ka „Keelekaitse“, mis ilmus kolm korda aastas ja mida toimetas Leo Kaagjärv. ***)

Oh seda Pulleritsu!

Ühel heal päeval olin lausa ehmunud, kui ekraanile kargas mingis eelreklamis Priit Pullerits ja lahmis seal midagi Savisaare kurjadest tegudest ja et kui paha inimene ikka see mees on. Kõnekatket „osad (!) inimesed tahavad, et neil...“ jne keerutati päevas iga saate vahele mitu korda!!! Kõrvu jäi jälle see kurikuulus „osad inimesed“. Jumal, kui jube see on! Ei usu, et ta lihtsalt vääratas. Vaene mees lihtsalt ei tea, et eesti keeles käib ju ikkagi „osa“ sõnaga kokku osastav käänne, s.t tuleb öelda „osa inimesi“ või „osa lapsi“, võib olla ju ka „osa lastest“ või lihtsalt „mõni inimene“ (vt ÕS, ka seal on nii kirjas, vähemalt hiljutit veel oli).

Tahaks öelda sellistele mehikestele, et õppigu kasvõi „osa“ tarvitamine enne selgeks, siis julgegu tulla ekraanile. Ma enam ei räägigi mitmuse kuritarvitamisest inglise keele eeskujul (inglise mitmusetunnus s ei tähenda ju eesti keele grammatika seisukohalt alati, et tuleb panna sõna ka eesti keeles mitmusesse). Ja kus oli saate toimetaja? Tähendab, kas tal pole aimu neist „tühistest peensustest“ või oli ta ajahädas? Ja mis me tahame siis saada lapsukestelt, kes on õppinud viimastel aastatel Tartus ajakirjandust! Seal ju olevat lektoripuldus seesama Pullerits.

Kes tõlgib History saateid?

Sama karjuvat tõlget kohtab telekanalil History. Tihtipeale ei talu sealne eestikeelne tekst mingit kriitikat. Vaadake ja veendute, ma ei liialda! Kas paneb neid ümber mõni Läänes elav (elanud, koolis käinud) inimene? Ja nõrindud pole ainult elukutseline tõlkija, vaid ka tavainimene, kel on hea keelevaist ja kes ise ei eksi eesti keele reeglite vastu. Ta ei suuda aru saada, miks pole tunda ei toimetaja ega isegi korrektori kätt. Või on need ametid kõik koondatud? Muidugi, kui vaadata mõne avalik-õigusliku asutuse personalinimist, siis ebavajalikke ametikohiti on küllaga, aga töötajaid pole.

Näiteks Maris Johannese skandaali ajal küsis internetis keegi õigustatult: mida teeb Rahvusringhäälingus selline ametnik nagu „administratsiooni assistent“? Millele muide vastust ERR-lt ei tulnud. Pole Allikmaal midagi vastata! Kes see sihuke asjapulg ikkagi on ja mis kuulub tema kohustuste hulka? Miks ei astu keegi vahele kõrgemal tasemel? Ja kas meil varsti seda kõrget taset ongi, kui temataolised istuvad niisuguse tähtsa koha peal?

Keelt pole vaja halvemuse poole „arendada“

Ah jaa, äkki sellepärast on kõigil nagu vesi suus, et kui hakka sügavuti kaevama, võib astuda ühe peene härra konnasilmale? Teatavasti on Eesti Raadios ja nii mõnelgi ajalehel töökad toimetajad, aga hea emakeelega artikleid jääb meedias ikka vähemaks. Ja ärge õigustagu mõni tänane otsustaja (nn arendaja) oma mõõdalaskmisi väitega, et „keel ju peab arenema...“. Jah, eks keel areneb muidugi omasoodu, aga arengut ei tohi sihilikult halvemuse poole pöörata.

Toimetuselt. *) Helju Vals jätkab keelekasimist, enamasti „Tartu Postimehes“. **) Nüüd on Eesti Raadiol koguni kaks keele-saadet: Klassikaraadios jätkub „Keelekõrv“ (toimetaja Maris Johannes) ja Vikerraadios läheb eestrisse „Keelesõnum“ (toimetaja Mart Ummelas). ***) Eesti Keele Kaitse Ühingu (esimene esimees professor Eduard Vääril) kogumik „Keelekaitse“ hakkas Tartus ilmuma 2001. aastal (tegevtoimetaja Leo Kaagjärv). „Keelekaitse 8“ nägi trükivalgust 2008. a. (peatoimetaja Reet Vääril, koostaja ja toimetaja Priit Põhjälä). Keelekaitseühingu kohta vt www.ekky.ee

Eduard Toman: Eestis

Integratsioonist räägitakse nõrkemiseni. Kahest kogukonnast, teineteiseleilmisest, ühisest kodumaast ja elust samuti. Kui nimetada Eesti tuntud vene kultuuriinimesi, siis – kui palju neid on, keda kohe, käigupealt, teame? Ühe käe sõrmedest vist piisab? Üks neid väheseid on teatrimees Eduard Toman. Temalt küsisingi: kuidas juhtus, et just temast on saanud nagu mingi ühenduslül?

„Kuidas mina tuntuseni jõudsin? Kuidas ma üldse Eestisse jõudsin? Mingisugusest vere häälest rääkida oleks vist ilus ja romantiline, aga... Vaimne ja ka vereside oli mul ju Eestiga tõepoolest olemas. Olen sündinud Ukrainas, Harkovis. Mu vanaisa Eduard oli pärit Paldiskist ja läks Venemaale tööd, õnne ning raha otsima juba enne revolutsiooni. Ega ma paljudest neist asjadest muidugi ei tea, kroonikakirjutajat meie perekonnas polnud, vanaisa on ammu Harkovi kalmistul. Algul elas ta Peterburis, siis Jaroslavl'i kubermangus, millelgi jõudis Ukrainasse. Selleks ajaks oli tal juba suur perekond — kuus last, üks neist minu ema.“

Kuidas elas too suur pere, kelle isa eluilmaski vene keelt korralikult ära ei õppinud?

Paar aastat enne sõda oli keegi valvas kodanik „koptanud“, ja mõnda aega istuski vanaisa, piirituse-tehase peainsener, oma hirmsa aktsendi pärast trel-lide taga. Siiani on Eduardilgi meeles, kuidas pioneerilaagri ülem teda pika pilguga vaatas ning siis küsis, kas too on tõesti estooneets. „Nu, da, estonets!“ oli vastus. Ja siis nentis ülem ohtes, et „teil seal“ on ju kõik fašistid.

Eduardi ema töötas pea postkontori arhiivis. Häbilugu küll – talle meeldis kenasti riides olla, tööil käia puhta ilusa kleidiga. „Noh, see Asta-Maria on teadagi fašistka“, rääkisid vatijope-des töökaaslased. Ja sellist suhtumist sai Eduard Toman tunda pidevalt.

„Kui sul oli imelik nimi, või – ne dai boh! – rääkisid aktsendiga, siis oli ju kõik selge – fašist. Võib-olla mõjutas see, et minu arusaamad olid veidi teistmoodi kui teistel mu eakaaslastel. Muidugi oli mul õnnelik lapsepõlv, kõik lapsepõlved on õnnelikud. Süsteemidest ja poliitikast saame aru alles siis, kui täiskasvanud oleme. Ja siis ka mitte kohe.“

Pärast keskkooli tulid teatriõpingud Moskvas. Ühel kursusel kahe Tallinnast pärit poisiga, kes olid siin lõpetanud Vene Draamateatri õppesuuna.

„Toonases Tallinna vene teatris oli noori näitlejaid napilt ning kunstiline juht vaatas Moskva teatrikoolide lõpuetendusi otsiva pilguga. Seda enam, et Eestist pärit

poisid olid lõpetamas. Eks talle öeldudki, et lõpetajate seas on üks „estonets“ – „estonets“ Harkovist. Nõnda too kunstiline juht mind tähele pani. Ma meeldisin talle, ja ta lubas, et kui mul Moskvas ei lähe nii nagu tahaksin, võin tulla Tallinna – ma saan tööd. Mulle tehti Moskvas mitu huvitavat ettepanekut, ja mis seal salata, muidugi tahtsin Moskvasse jääda. Kes ei tahaks! Kõik need, kes Moskvasse lähevad, lähevadki selleks, et jääda. Ma mõtlen ennekõike loomingulisi inimesi. Moskva on ju metropol, maailmalinn. See kultuuriline, ma ei saa on, pole võrreldav teiste linnade omaga. Aga tekkisid igasugused olme probleemid. Sissekirjutust saada oli keeruline, elada polnud kusagil. Koht teatris oleks ju olnud, aga olmeasjades ei saanud teater mind kuidagi aidata. Siis koputas juba uksele Nõukogude armee. Mina ei ole üldse militaarne inimene, olen puhas patsifist – siin ei ole midagi arutada, minule ei ole lapsepõlvest saadik meeldinud kogu see valdkond. Ma ei ole üldse sportlik. Juba kuueaastaselt anti mulle viiul kätte, õppisin muusikat – no mis sporti sa veel teed. Olin tavaline poiss kõigi poistemängudega, kuid armee mind ei tõmmanud. Tol ajal oli juba Afganistan, paar mu sõpra olid koju saabunud tinakirstus. Muidugi oli mul hirm, igapäev oli. Aga siin Eestis olid asjad natuke teisiti. Väike riik, kõik oli inimlikum. Leidsime võimaluse, kuidas olme probleemidest üle saada. Hakkasin kohe teatris mängima. 26 aastat olen Vene Teatris mänginud. Ligi 100 rolli: küll kasse, küll hiiri, küll Tšehhovi ja Shakespear'e'i kangelasi. Nii et näitlejana olen end hästi tundnud.“

„Vahel paneb asjad paika see, kui suudad inimese hallist argimasendusest välja tuua, mõne kena elamusega tema tuju tõsta.“

(Vaikses hämaras teatrimajas Eduard Tomanit oodates olin kassadaamiga lavaelu arutanud. Minu väitega, et ennekõike on Toman koomik, teatri siseelu üksipulgi tundev vestluskaaslane nõus polnud. Ta kinnitas, et Tomanil on olnud rahvast

nõrkemiseni naerutavaid osi, kuid kõige parem on ta klassikalistes suurteostes. „Olemuselt on Toman läbi ja lõhki härrasmees. Džentelmen selle sõna kõige täpsemas mõttes, ja see kumab läbi kõigest. Ja vist on temas pisinatuke peidetud tragismi, sellist pealispinna all virvendavat valu.“)

Eesti publik tunneb teid peamiselt koomikuna, sellise – noh, pisut ajuvaba onu Mišana... Aga tegelikult?

„Alustasin tõesti koomikuna. Mulle sattusid koomilised osad ja need tulid mul päris hästi välja. Tõsi, niipalju kui ma teatrirajalugu tunnen – koomikud on vist kõik sisimas olnud natuke traagikud ning unistanud suurtest kandvatest rollidest. Mina ei ole unistanud; mängin kõike, mida pakutakse, ja püüan need oma rollideks teha. Just viimasel ajal on mul rohkem olnud sügavaid, tõsiseid osi, kuigi mängin meeeldi ka koomilisi rolle — peaasi et oleks hea materjal. Ei saa ütelda, et eesti teatrit huviline Vene Teatrit väga hästi tunneks. Tõsi, sellest ajast, kui etendusi tõlgitakse, on meil eestlasi majas märgatavalt rohkem, aga siiski päris omaks me veel saanud pole.“

Eestlastele esinemist alustasin omal ajal koomilises võtmes. Mäletatakse ehk minu kehas-tatud Mihhail Gorbatšovi. Aeg oli muutumas. Mu Moskva-kolleegid olid kiiremini aru saanud: midagi juba võib, midagi veel mitte. Nende kaudu tunnetasin minagi, et „ohjad lähevad lõdvemaks“.

Rahvarinne korraldas Linnahallis suure koosoleku. Sinna oli kutsutud professor Afanasjev Moskvas — üks esimesi demokraate, kes hakkas rääkima tegelikust ajaloost, neist asjadest, millest varem ei räägitud. Mind kutsuti esinema. Ei saanud arugi – seal on poliitiline jutupidu, mis minul seal teha on? Öeldi, et kui tuleb vaheaeg, on vaja pingeid maha võtta. Vilniuse traagilised sündmused olid värskest meeles, ka see, kuidas Gorbatšov oma käed kõigest puhtaks pesi... Ega mul mingit valmisteksti polnud. Tulin publiku ette nagu Mihhail Sergejevitš. Hakkasin süüdimatult-demagoogiliselt kõnelema, et „mina magasin, mulle helistati, Raissa Maksimovna võttis vastu, öeldi, et Vilniuses mingi sõda. *A ja nitševo ne znal, mnje nitševo ne skazali, ja spal!*“ (Aga mina ei teadnud mitte midagi, mulle ei öeldud mitte midagi, ma magasin.—*Toim.*). Ma ei mõelnud midagi välja, tegelikult ta niimoodi rääkis. Rahvas – saalis oli oma 5000 inimest – naeris nõrkemiseni. Imelik – kui artist sellise tekstiga lavale tuli, muutus see nagu milleks-

ki enamaks. Inimesed said aru, et aeg on teine. Minult küsiti: kas ma ei kartnud, et KGB hakkab minu vastu huvi tundma? Ütlesin, et ei ole sellele isegi mõelnud. Lihtsalt olin õigel ajal õiges kohas... Sellest algasidki minu esinemised väljaspool koduteatrit. Suurem tunnus tuli koos *Kuldse Trioga*, siis teleseriaalid „Salmonid“, „Veri“, „Kelgukoerad“, seejärel „Eestlane ja venelane“. Minu meelest on natukene paha, et kõik need tegelaskujud on natuke ohmut või nii... Me tahtsime näidata tavalisi inimesi. Minge kas või Lasnamäele ja vaadake neid – elu teeb inimestest veidrikud. „Eestlase ja venelase“ idee tuli meil, kui Henrik Normanniga eluasju arutasime. Mõtlesime, et võiks olla mingi näidend, kus tavalised naabrimehed istuvad koos, viskavad viina, vaevavad maailma asju. Niisugused inimesed, keda ei huvita mingi suur poliitika, vaid tavaline elu, tavalised asjad.

See on alati elanud mitu kogukonda

Foto: Urmi Reinde

EDUARD TOMAN:

“Minu jaoks on tähtis, et inimesed ei klaariks kogu aeg arveid. Muidugi on ajalugu, on kahjuks ka selle erinevad tõlgendused. See on kogu maailmas nii. Aga selle kõige kõrval on inimesed oma igapäevaste muredega. Oma loomingus tahangi rääkida inimestest ja nende muredest niimoodi, et inimene mõistaks — muredest saab üle, kuidagi saab ikka hakkama.”

Foto:
Näitleja Toman astus 2009. aastal Keskerakonda. Nokia kontserdimajas toimunud erakonna XI kongressil oli ta juba korraldajate seas.

hoopis teist pilti. Nead räägivad hoopis teist juttu. Minu jaoks on tähtis, et inimesed ei klaariks kogu aeg arveid. Muidugi on ajalugu, on kahjuks ka selle erinevad tõlgendused. Ka see on kogu maailmas nii. Aga selle kõige kõrval on inimesed oma igapäevaste muredega. Ma ei taha rääkida tavalistest inimestest, nagu nõukogude ajal oli „*prostoi sovetSKI tselovek*“ (lihtne nõukogude inimene – Toim.), aga on ju tavalised elumured. Noh, ma olen tuntud näitleja, aga ka mul on tavalised mured – praegu lükkam iga päev Nõmmel 2,5 tundi labidaga õues lund. Igav ei hakka. Mu naine Marianne Kuurme töötas 30 aastat siinsamas Vene Teatris kunstnikuna. Äkki tuli mingi noor direktor, kes otsustas: ei ole meil vaja kunstnikku, me hakkame kokku hoidma. Abikaasa koondati. Nüüd kutsutakse kunstnikud Venemaalt. Aga minu naine istub kodus, on töötü, käib töötukassas. Oma loomingus tahangi rääkida inimestest ja nende muredest niimoodi, et inimene mõistaks — muredest saab üle, kuidagi saab ikka hakkama.“

Jõudsime ringiga tagasi selle juurde, et ühel maakamara elab kaks kogukonda ja kuigi eluasjades on palju ühist, on kultuurivaldkonnas vahesein täiesti tuntav. Küsisin, kas Eduard Tomani arvates on eesti kultuur liiga enesekeskne, liiga „mono“.
“Jah, ma arvan küll. Kas see on probleem või ei, kuid kõik, mis on „mono“, on igav ja jääb verevaeseks. Mitmekülgus on rikkus. Mulle tundub küll, et hakkame sellest „monost“ välja tulema. Ka siin on toredaid venelasi. Ei ole nii, et kõik üksmeelselt Eesti elu vihkavad, kuigi on ka selliseid. No mis teha, igal pool on kõike. Venemaal samuti. Vahel paneb asjad paika see, kui suudad inimese hallist argimasendusest välja tuua, mõne kena elamusega tema tuju tõsta. Äsja tuli mul välja esimene heliplaat — laulud tuntud vene komöödiafilmidest „Kaukaasia vang“, „Briljantkäsi“, „Operatsioon O“, „Lõbusad semud“, „Kolm musketäri“. Naljakas, et eestlased on seda plaati rohkem ostnud, kui venelased, ning ka räägivad sellest rohkem. Ja üldse – et see heliplaat on jõudnud müügitabelite tippu. Plaadi tegemise mõtte sünnitas elu ise. Esinesin ühes eesti seltskonnas, laulsin vene romansse ja saatsin end kitarri. Armastan seda oma romansikava üle kõige. Ja äkki küsitakse, kas ma võiksin laulda „*A nam vsjo ravno*“ või isegi „*Parovoz*““. Olin üllatunud, et eestlased selliseid laule soovivad ja üliväga naudivad.

Hakkasin mõtlema, et see ei ole niisama, et selle taga on midagi sügavamat ja sisulisemat. Need laulud on ju pärit omaaegsetest nõukogude filmidest. Aeg oli raske, igatüüli omamoodi, ega pidevat lusti ja lillepidu olnud kellegi. Need filmid olid nagu süsteemiüleised ja inimesed seostasid noid laule oma tolleaegsete tunnetega, lootusega, et ehk ei ole kõik veel kõige hullem, kui saab teha ka selliseid filme. Need ei olnud ju ajuvabad lõmpsimised — sellel naerul oli sügavam alltekst ja sisu. Sellepärast seostab terve põlvkond neid laule oma tolleaegsete tunnetega – piisake vabadust, uute tuulte lootust. Rääkisin Ivar Mustaga. Tema hakkas produtsendiks, arvanzeeringu tegid noored eesti poisid, fantastilised muusikud, konservatooriumi või Otsa-kooli lõpetanud. René Eespere poeg Jürmo on väga andekas pianist ja arranžeerija. Kui ma neid poisse nägin, mõtlesin: no mida! Mida nemad sellest teavad, see on ju täiesti konkreetne žanr, on neil sellest aimugi? Ja kui nad siis mängima hakkasid, olin lausa õnnelik. Targad, haritud, musikaalsed, stiili ja konteksti tunnetavad noored mehed. Tänu sellele tiimile tuli mu plaat just nii hea, nagu ta tuli.“

Nähes, kuidas Toman süvitsi läheb, mõtlemin, kust küll see tahtmine, suutmine kõigele kaasa elada, kõike omaks asjaks, paremaks ning mõttekamaks teha. Kummatigi rõhutas ta, et on loomeinimene, üsna poliitikakauge. Jutt poliitikaugusest pani kulme kergitama. Eduard Toman on ju teatavasti Keskerakonna ridades ning Tallinna volikogu liige.
„Jah, varsti olen juba 50-aastane mees. Mis siin salata, elu muutub. Olin 12 aastat Vene Teatri kunstiline juht. Nende aastate jooksul olen harjunud tegutsema. Kui ameti maha panin, puhkasin kõigepealt natuke, tegelesin iseendaga. Tööd jätkus, sidemeid ja tutvusi ju oli, peagi tuli aga tunne, et igav hakkab. Tahtsin, et minu kogemustest oleks kasu. On ju palju asju, mis minule ei meeldi, aga kaua sa, hing, istud teleri ees ja virised. Mul on palju tuttavaid poliitikutuid, mitmed erakonnad on mind kutsunud, aga pikka aega ütlesin: poliitika pole minu huviala, sellega mina ei tegele. Aga viimasel ajal on tulnud tunne, et prooviks õige midagi uut. Rääkinud oma paljude tuttavatega, otsustasin lõpuks, et tegu pole ju Riigikogu ja suure poliitikaga. Tallinn ei ole veel Eestimaa. Muidugi ei hakka ma volikogus asfaldiauke lappima. Praegu on veel natuke vara tehtust rääkida,

OMA CD:
Valimiskampaania ajal ilmus Tomanil ka oma plaat lauludega.

tibusid loetakse ju sügisel. Sattusin kultuurikomisjoni, ja see on otseselt minu ala. Mind häiris alati see, et igasugustes kultuurikomisjonides ei ole üldse inimesi, kelle pidev töö oleks kultuuriasutuses. Praegugi on ju nii, et seal on teise kultuurivaldkonna esindajad — koolidirektorid, sportlased. Konkreetset neid, kes tegelevad teatriga, muusikaga, ei ole. Aga võetakse vastu igasuguseid otsuseid, jagatakse rahasid. Integriatsiooniprojekt näiteks – no ma ei saa aru! Suur raha on jagatud, midagi ei toimu. Mida annab see integriatsiooniprojekt? Ma tahan aru saada, ma püüan. Ma ei taha öelda, nagu aamen kirikus, et ma tegelem sellega elu lõpuni. Praegu on see mulle huvitav ja mul on veel jõudu midagi teha, mitte istuda teleri ees ja nuriseda, miks nad teevad nii, miks see rist on just niisugune. Las ma siis virisen seal, kus sellest võib kasu tulla. Mulle ei meeldi, et poliitikud aina ütlevad: meie teame, meie saame aru! Mina veel ei tea ja ei saa kõike aru. Ja teised ka mitte, ning siis tuleb seda tunnistada. Peab olema aus. Räägitakse, et poliitikas on väga raske olla aus, kuid see on minu teekond, tahan selle läbi käia, ma tahan aru saada. Äkki saangi!? Tahan põhjalikult uurida ja ajada kultuuriasju. Kindlasti on selleks vajadus. Tulekul on Euroopa kultuuripealinna aasta – Tallinn 2011. Me ei tea sellest veel midagi. Mõned väidavad, et seda ei olegi vaja, et on raharaiskamine. See on kindlasti vale suhtumine. Rääkisime, et ei tohiks olla kapseldunud ja elada monokultuuris. Tallinn 2011 on üks tähtsamaid samme, et avada ennast, kutsuda siia võimalikult palju inimesi, neid kuulata, ennast näidata. Ühtlasi omaks võtta, et me ei ole maailma naba ega elamaailmas ükski. See nõuab raha. Igaüks arvab, et just tema huviala on kõige tähtsam ja peab rohkem raha saama. Aga on asju, mis on teistest üle, suuremad ja tähtsamad. Ja Tallinn 2011 just niisugune on. Ilma selleta ei hakkagi maailm meist midagi teadma. Istume siin oma väikeses riigis ja ei taha midagi. Kui ei taha, siis ei saagi! Ma ei pea ennast üldse poliiti-

kuks, kuid tahan teha midagi kasulikku. Need on väga ohtlikud ja pretensioonikad sõnad, olen teiste suust kuulnud neid sageli, tulemusi näinud palju harvemini. Aga usun, et kultuurivallas mul on, mida öelda, – mul on ideid ning oskust need teoks teha.”

Kiitsin Eduard Tomani laimamatut eesti keelt. Oli ju tema koolikeeleks vene keel, aastaid elugi venekeelses keskkonnas. Tema lapsepõlvemälestusi kuulates meenus üks küüditatud emale Siberis sündinud tütar. Sõnagi eesti keelt ei julgenud ema ja tädi lapse kuuldes rääkida – äkki panakse tähele ja tuleb pahan-dusi.

“Juba Moskvas teadsin, et siia tulles õpin kindlasti keele korralikult ära. Sõbrad küsisid: mida sa seal teed, seal on ju ainult üks vene teater!? Ütlesin, et võin raadios ja televisioonis töötada, teistes teatrites mängida. Kui siia tuln, sain aru, et nii lihtne see asi ei ole. Keelekursustel ma käinud ei ole, elu on õpetanud. Kui ma terve päeva töötan koos eestlastega, ütleb minu naine õhtul, et räägin puhtalt. Vahel taban end sellelt, et oi-oi, ma mõtlen eesti keeles! Miks inimesed, kes siin on sündinud, ei mõista seda, et keeleta elades oled umbkeelne? Aga samas tean rohkesti toredaid noori, kes kenasti räägivad eesti keelt.”

Arutasime suhtumist inimestesse, noorte ülemuste ja vanade staažikate töötajate suhteid. Liiga vähe väärtustatakse kogemusi, liiga kergel käel visatakse inimene tänavale.

„Meie elus on liiga palju valesti. On terve põlvkond, kes teab, et nüüd on nende aeg. Nead on tegijad, sest nead on noored. Ma ei ole nii vana inimene, et ma kiusu pärast noorte vastu oleksin. Aga paljud asjad tehakse ära kergelt, ülekae, mõtlemata, et tegu on inimese saatusega. Ning õigustatakse sellega, et on ju *masu*. On teadmisi ja oskusi, mis arenevad kogu elu, samm-sammult läbi keeruka protsessi. Absurdsed on rääkida sellest, et 5–6 aastat töötamist ühel kohal on liiga kaua. Sellistest ookeani tagant toodud hoiakutest johtub pealiskaudsus, põlvkondadevaheline võõrdumine. Noored ei hooli vanadest. Need on tõsised probleemid, palju tõsisemad kui see, et olemas on eestlased ja venelased. Me ei näe poliitilise metsa taga lihtsamaid, kuid palju tähtsamaid asju.”

Eduard Tomaniga vestles ajakirjanik IMBI JELETSKY
Intervjuu
on esmakordselt avaldatud
21. jaanuaril 2010
ajalehes Videvik

Neil on lapsed ja lapselapsed. Lastel puberteetid, armumised, naised lähevad ära — no kõike on. See ongi elu. Tahtsime rõhutada, et mitte kunagi ei ole Eestis elanud ainult eestlased. Alati on siin üheskoos olnud mitu kogukonda. Koos on elatud, vaeva nähtud ja rõõmu tuntud. Seda me natuke nagu kõverpeeglis näidata tahtsime. Muidugi on siin kõik nagu suurendusklaasi all. Aga vaadake või kuulsaid inglise sarju „Südameasi“ või „Allo-Allo!“. Kas seal on kõik tavamõttelised? Koomilises võtmes lood ongi natuke ülepingutatud. Tean, et mõnele ei meeldi, aga paljudele meeldib. Miskipärast meeldib õndselt lastele. Ja seda ma tunnen. Olen selline inimene, kes ei oska autot juhtida ja sõidab ühistranspordis. Seepärast näen inimesi ja nende reaktsioone. Kui lapsed ikka hüüavad: „Miša!“, siis tean, et see on minule, see ei ole keegi teine. Vanemad inimesed poes

või tänaval lihtsalt naeratavad või tulevad juurde, ütlevad mõne hea sõna. Tihti küsitakse näitlejatelt: kas on meeldiv olla tuntud, kas see häirib või ei? Kujutan ette, et kui see oleks Moskvas või Peterburis, kus on suured rahvamassid — kui sind seal näidatakse teleris, siis võib-olla hakkab tähelepanu mingil hetkel tõesti koormavaks muutuma. Eesti on hoopis teine asi — siin on kõik teisiti. Kui tänaval astub ligi võõras inimene, naeratab ja ütleb mõne hea sõna, kiidab, et tegite nii hästi, hakkab kohe kergem — mõtled, et elus siiski on midagi positiivset. Võib-olla, kui Miša oleks süngene vene mees, siis ehk inimesed ei suhtukski niimoodi, aga ta on lihtne ja heatahtlik. Näitlejana tahtsin rõhutada, et kõik venelased ei ole siin n-õ pagunites. On neid, kes vaatavad „Vremjat“ ja räägivad, et siin on fašistid, aga on ka teisi. Eriti need, kes siin on käinud, on näinud

Tallinn 10130
Toom-Rüütli 3/5

www.kesknadal.ee

Lõksud seadustes

Terve hulk toimetusi on saanud avaliku pöördumise Äripäeva toimetusele. Sellega tutvumine pakub kahtlemata vägagi üldist huvi. Avaldame selle siin:

Juba mõnda aega märkan teie lugejana reklaami Äripäeva seminari kohta „Lõksud erisoodustuses, autohüvitistes ja lähetustes“ hinnaga kuni 4458 EEK. Ühesõnaga, kõne all on teatud kohad seadustes, kus võib ilma spetsiaalse ettevalmistuseta valusalt komistada.

Pean tunnistama, et kui ennem valitses mind hoomamatu tunne, mis viitas seadustesse sissekirjutatud „konksudele“, siis nüüd olen ma selles juba veendunud. Nagu näha võib, on see teatud huvigruppide äri, mida viimasel ajal on väga laialdaselt hakatud praktiseerima.

Selle asemel, et majandada efektiivsemalt ja väiksema energiakuluga, on meil tekitatud tege- likkuses vastupidine olukord, kus riugaste abil püütakse oma osa kätte saada. Kes koolituse, kes advokaadi või kohtusaali kaudu.

Selle asemel, et vähendada töö ja higitse optimeerida oma tegevust, kuulutame tööpakkumistes, et vajatakse häid ja suure stressitaluvusega töötajaid. Miks peab inimestesse sellist ülekoormust sisse programmeerima, selle asemel, et seda vältida? Kas see ei ole absurdne, kui mitte öelda, et kurb, mis kohaga vahel mõeldakse? Keda me

sinna lõksu püüame, kas mitte oma rahvast? Teatavasti on efektiivne seadusandlus kõige alus tulemuslikule majandamisele ja igasugune pseudotegevus selles valdkonnas on pahatahtlik. Kui seadusesse on sisse kirjutatud liiga keerulised, umbmäärased ja mitmeti mõistetavad alad, millest enamuse ei pruugi üheselt aru saada, siis on see eetikaküsimus, ja nendesse asjadesse ei saa leigelt suhtuda. Selline väärnähtus mõjub ühiskonnale koormavalt. Kindlasti on siin oma osa ka sellel, kui paljud tublid inimesed siit lihtsalt minema lähevad. Tunnistagem, et selles kohas peab kusagil arusaamistes üsna suur lünk olema.

Minu küsimus on: Kas meie juhtival majanduslehel, kes annab küll efektiivselt tuld korruptantidele, on sobilik toetada oma tegevusega varimajandust? Selle asemel võiks hoopis paljastada sogaseks aetud või lõksudeks muudetud seadusi. Kas me ei peaks sellist väärnähtust ühiskonnas pigem taunima ja elimineerima?

Enn Veesalu, Pärnu Vaimulike Ümarlause sekretär, inseneripedagoogika magister, Pärnumaa Kutsehariduskeskuse ehitusfüüsika õpetaja

Kas mitte liiga ambitsioonikas ametinimetus?

Kuulen ja loen, et siin või seal esines Moskva Patriarhaadi Tallinna ja kogu Eesti metropoliit. Uuritud asja, sain teada, et näiteks Londoni ja kogu Inglismaa või Pariisi ja kogu Prantsusmaa metropoliiti ei ole. Oleks loogiline, kui eksisteeriks ka Tallinna ja kogu Eesti kardinal, kuid seesugust ei ole. Miks? Ju vist tahetakse sellega mõista anda, et iga riik ja rahvas on iseseisvad ega allu mingile kirikule. On kummaline, et eesti rahvast ei häiri ega

solva teadmine, et meie kohal võimutseb naaberriigi patriarhi asemik, kes ametlikult kannab nimetust Tallinna ja KOGU EESTI metropoliit. Sellega antakse meile mõista, et oleme lausa kohustatud talle alluma. Mina ei ole Moskvale alluva õigeuskikiriku vastane ega soovii piirata tema õigusi ja pädevust, kuid olen veendunud, et sellest ametinimest peavad olema eemaldatud sõnad TALLINNA JA KOGU EESTI.

Saan aru, et on juurdunud nimetus Moskva ja kogu Venemaa patriarh. Selline on traditsioon, aga kuidas see puudutab Eestit? Julgen pakkuda Riigikogule ja Eesti valitsusele hakata lahendamada seda küsimust, kui nad austavad eesti rahvast.

Oleg Burov
Saku vald,
Harjumaa

Meie lugejaid vaevab ametliku Eesti kahetine suhtumine Eesti minevikku ning selles elama ja surema pidanud inimestesse. Uusi muremõtteid lisas 20. jaanuari Kesknädalas ilmunud teave, et Riigikohtu halduskolleegium ei võtnud menetlusse ajakirjanik Andres Raidi kassatsioonkaebust, millega ta taotles Nõukogude armees teenima sunnitud eestlaste represseeritu staatust, s.t represseerituile ette nähtud hüvitisi.

Tallinna halduskohus, Tallinna ringkonnakohus ja Riigikohus on otsustanud, et Nõukogude armees teenima sunnitud eestlasi ei represseeritud, kuigi poliitikud kuulutavad ühtsoodu: Eesti oli NSV Liidu poolt okupeeritud. Inimesed rahva seast küsivad: Kas ametlik Eesti kuulutab kaht ajalugu: üht, mida tunnistab kohtuvõim, ja teist – poliitilist retoorikat, mida pajatatakse rahvale igasugustes aastapäevakõnedes ning pannakse ajalooõpikutesse? Kas rahvale on viimased 20 aastat aina valetatud? Miks eesti mehed, kes 1941. aastal mobiliseerituina Venemaale viidi, on nüüd kuulutatud okupantideks?

Kesknädala tellija ja kauaaegne lugeja Linda Avik Riisiperest kirjutab:

Olen eakas inimene, kes mäletab kõiki neid sündmusi – mobilisatsiooni, küüditamist jne. Minu emal oli suures sõjas viis venda. Noorim teenis mereväesundaega ja läks kohe Venemaale, neli aga mobiliseeriti. Keegi ei osanud arvata, kuhu ja kui kauaks nad ära

viiakse. Kõik nad jõudsid Eestisse tagasi, kuid üks vendadest jäi kadunuks lahingutes saartel.

Andres Raid kirjutab 33000 sõttaviidud eestlasest. Kui palju neist elusana tagasi jõudis? Neil olid pereliikmed ja lähedased, keda kõiki on valusasti puudutanud tänane suhtumine – Venemaale viidutest on nüüd tehtud okupandid ja Saksa poolel olnust vabadusvõitlejad.

Ma ei saanud kaua aru, kes need vabadusvõitlejad on ja kuhu jäi vabadus, mida nad nagu oleks toonud. Fašism on terves maailmas kuritegelikuks tunnistatud. Võitlused Sinimägedes olid väga tähelepanuväärased, kuid tegelikult kaitsti seal sakslaste taganemist. Polnud väejuhatustki nii sinisilmne, et seal peatatakse Punaarmee pealetung. Seda on ka tunnistanud kuulus sõjamees Nugiseks. Nii langeski seal mõttetult tuhandeid mehi.

Neist kahest suhtumisest on tekkinud eestlaste vahele vastasseisud. Ajalugu aga tuleb käsitleda õiglaselt. Kui palju kirjutatakse Kloogal või Kalevi-Liival toimunud õud-

setest sündmustest, aga küüditamisest näeme-kuuleme vanaaasta õhtul televisiooni naljasaates.

Lähem veel ajas tagasi: mäletame hästi Arnold Mere kohtuprotsessi – tema tegevuse pärast Hiiumaal küüditamise käigus. Samas Saaremaal „juhatas vägesid“ Olga Lauristin, aga vanaproual lasti rahus elada ja surra – lapsed ju poliitikud. Vaat mis tähendab, kes sa oled ja millisesse kildkonda kuulud! See on meie tänapäeva küürakas poliitika.

Mäletan eelmist Eesti Vabariiki, Saksa okupatsiooni, Nõukogude aega. Aga sellist suhtumist, mis toimub praegu, pole kunagi näinud. Kuigi lootsin, et ei näe.

Minu naabrimees, kes oli Sinimägedes, tegi mulle selgeks, et seal oldi selleks, et hoida rinnet kinni, kuni saavad ära minna need, kes pidasid seda vajalikuks. Praeguse riigi tekimisel tulid paljud neist või nende järeltulijaist tagasi. Neile olid Sinimägedes võidelnud tõesti vabadusvõitlejad, aga mitte meile, siiajäänuile.

Kuulumine Eesti Laskurkorpusesse oli eesti meeste sõjas ainus võimalus saada süüa ja riie selga, ainuke lootus jõuda kord koju tagasi. Valikut ei olnud.

Oleks ükskord aeg rääkida sellest kõigest nii nagu olukord oli, mitte aga väärtustada üht poolt ja halvustada teisi okupantideks.

Küsitlus teeb võitja

12. veebruari „Reporteris“ avaldati „Postimehe“ tellimusele tehtud küsitluse tulemused, mille kohaselt Keskerakond olevat kaotamas toetust. Samas kiideti, et Reformierakond on kerkinud populaarsemaks erakonnaks ja

saanud juurde toetust muukeelse elanikkonna seas. Jäeti aga välja ütlemata, kus vastav uuring läbi viidi ja kes ikkagi olid vastajad. Teadupoolest on Postimehe korraldatud ja tellitud uuringuid tehtud kohtades, kus soovitud

resultaadid tagatud. Siit võib järeldada vaid seda, et taas kasutatakse vana psühholoogilist võtet – rahvas hoiab võitjaks kuulutatava poole.

Robert Kallasmaa,
Tallinn

Elame Põrgupõhja Jürkade ja Kaval-Antsude riigis

Õhtuleht kuulutas, et inimene kaotab vanuigi analüüsivõime ning võib olla kohtumõistjaks vaid Pontu ja Reksi tüliasjas. Aga nagu ikka Eesti ajakirjanduse puhul – elu tõestab otse vastupidist. A. H. Tammsaare kirjutab oma sügavaima üldistusega romaani „Põrgupõhja uus Vanapagan“ elu lõpuaastail (1939), olles distantseerunud ühiskonnast. Suur tõetsõnija oli inimeste, iseäranis oma sugurahva arukuses, tahtmistes ja elada oskamises pettunud.

Tüüpiliste eestlastena joonistas A. H. T. välja sulasementaaliteediga juhmi Põrgupõhja Jürka ning ahne ja rikka Kaval-Antsu. Need kandvad tüübid polnud kirjaniku väljamõeldis, vaid Eesti klikiriigi elureaalsus, sotsiaalpoliitika tulem. Tänapäevalgi on täpisealt nii – elame Jürkade ja Kaval-Antsude riigis. Igaüks meist võiks otsida (ehk peakski seda tegema) iseenda Jürkat või Kaval-Antsu. Tammsaare ütles, et Ants ja tema „sem-lakid“ on igal pool ja nende käsi ulatub üle Euroopa.

Jürkadena oleme lasknud ja laseme riigikurnajatel vabalt toimetada ja oma taskuid täita, uskudes nende üha uusi valesid – usku juhimatut turumajanduse imesse, euro päästvasse tulekusse jne.

Kui kaua läheba aega taipamaks, et ansiplased on meie ja meite riigi vaenlased, nagu on seda ka taas pead tõstvad laarlased? Või lõpuks teeme nii nagu Jürka – paneme Kaval-Antsudele tule räästasse ja saame ka ise otsa?

Kas ükskord taipame, et enim kui Kaval-Antse tuleb karta ajakirjandust, mis on nende tööriist. Meenub seik Aarne Rannamäe firmaaastest, kus hoolikalt valitud persoonid arutlesid ajakirjanduse kvaliteedi üle. Jõuti tõdemusele, et Eesti ajakirjanduse tase on üle keskmise. Aga kui üks saates olnud asjatundja (vahest ainus?) poetas arvamuse, et meie ajakirjandus on ohtlikult ülepolitiseeritud, siis saatejuht sekkus, väites: see aspekt ei kuulu ajakirjanduse kvaliteedi valdkonda. Eks-ta-ole!..

„Põrgupõhja uuest Vanapaganast“ on üsna palju õpetlikke lavaseadeid ja üksainus hingeminev linatõs – „Tallinnfilmis“ 1964. aastal tehtud (lavastajad Grigori Kromanov ja Jüri Müür). Pildil: Jürka (Elmar Salulaht) kaupleb Peetrusega (Jüri Järvet) õndsaks saamise võimaluste üle. Foto internetist

Külmapäeval kodus, ajakirjandusväljas viibimine on tõeline piin. Ehkki siinkirjutajal ei käi koju ainsatki trükiväljaannet. Aga äratundmiseks piisab, kui hetkekski avada tele- või raadiokanal. Adud, et Eesti riigis on midagi väga mäda... Tundub, nagu ei elaski me reaalses maailmas, vaid mingis ajakirjanduse loodud eba-reaalses riigis, kus pooltõed on tõest tähtsamad. Peasi, et jätkuks Jürkade juhmisus, et rahvas ei hakkaks mõtlema. Selles süsteemses, rafineeritud, hästi läbimõeldud, hästi doseeritud ja hästi pähemääritud ajupesuse viimasel ajal juhtrolli haaranud Rahvusringhääling, mida võiks vabalt nimetada Reformihäälinguks. Tehke varahommikul lahti „Terevisioon“, ja saate iseene-sest arukailt saatejuhtidelt kaks korda kahe tunni jagu ülimalt väikekodanlikku sültjat (otseses ja kaudses mõttes!) ajupesuse. Jah, aeg-ajalt käsitatakse, nagu ka Vikerraadios, meie tegelikke eluprobleeme, töötust ja majanduskollapsit,

aga ikka „täpselt doseeritud“ – põhjuste ja järeldusteni jõudmata. Meie hädades on ikka süüdi rahvusvaheline imperialism ehk, moodsamalt öeldes, – üleilmne finantskriis. Peaminister väänab „Reporteritunnis“ tundide kaupa fakte, lausa valetab ja vilistab Röövel-Ööbikuna. Mis kõik peab olema Jürkade kõrvadele kuulata hää. Aga kui palju on „Reporteritunnis“ sõna saanud opositsiooniliidrid, nt Edgar Savisaar? See ei mahu Reformihäälingu saateformaati. Nii elamegi. Ega oidu ikka veel, et enam kui 100 tuhat töötut on Kaval-Antsude teadliku ja sihipärase poliitika tulem. Et meiega pidigi juhtuma nagu on juhtunud. Sest oleme oma Kaval-Antsude tegemised heaks kiitnud jürkaliku üh-mamisega: „Küllap vist...“ Ja meiega juhtub niimoodi taas ja taas. Öndsaks me ei saa, aga see-eest võime oma põrgut edasi pidada.

Hans Palkman,
Pärnumaa

Iseolemise meeletu vaev

Neile, kes minevikku ei taha mäletada...

Veel kümme aastat, ja võime tähistada Eesti Vabariigi esimest suurjuubelit. Kui Vabadussõda kaasa arvata, oleme üle elanud kaks suurt sõda ja pool sajandit okupatsiooni ning olnud kaks korda kakskümmend aastat peremehed. Tegime suuri tegusid iseseisvust kätte võideldes, rahulepingut sõlmides, oma riiki asutades ja arendades. Uskumatult edukad olime, kui vägivaldalla ja vereta võitlesime endale kätte taasiseisvumise.

KERSTEN SAAR

Tallinna Ülikooli politoloogia õppejõud
Isamaa ja Res Publica
Liidu liige
IME Probleemnõukogu liige

Taas ja taas alustasime nullist, omamata eeldusi kiireks eduks. Meil oli maa ja meil oli rahvas, oli oma riik ja piiritu tahe elu üles ehitada ning eurooplasteks saada. Tegime uskumatuid tegusid ülilühikese ajaga. Kaks viimast aastakümnet on olnud kasvuaastad.

Ja siis tuli eelmine majandusaasta, esimene korrektsiooni-loomuline majanduslangus. Kuulsime seda, kui pahasti kõik on. Vähem räägiti headest asjadest. Valimiste puhul vist.

Kuid, olgu põhjus milline tahes, inimeste rahulolematuse kasv. Küsiti retooriliselt: „Kas seda me tahtsime?“ Kahe aastakümne saavutused oma Eesti riigi loomisest seati kahtluse alla.

Saime ihaldatud vabaduse, õiguse ise olla ja ise teha. Ikka nurisime, isegi ihkame tagasi „endisi aegu“. Ajaloo loogikaga pole seda võimalik põhjendada. Või siiski? Vana testamendi juudid samuti nurisid ja igatsesid tagasi elu Egiptuse orjuses.

Mida me 1980-ndate lõpul ikkagi tahtsime? Asjad pani käima nelja mehe kiri ettepanekuga „Ise Majandav Eesti“. Järgnes IME probleemnõukogu moodustamine. Selle põhituumikusse kuulus kuuskümmend eksperti, selle töös osales paarsada eri valdkondade spetsialisti. Tulemus – IME kontseptsiooni projekt – avaldati 1988. aasta novembris. Selles öeldi, et projekti realiseerumise eelduseks on Eesti faktiline ja juriidiline suveräänsus poliitiliste, majanduslike ja kultuuriliste küsimuste lahendamisel. Probleemnõukogu toetas selleks otstarbeks liidulepingu sõlmimist NSVL-i keskvalitsusega ning vajalike täienduste

tegemist konstitutsioonis.

See oli null-punkt. Sellele järgnesid tormilised arengud, mida ei usuksi, kui poleks ise neile kaasa elanud.

Millised olime 20 aastat tagasi?

Milline oli meie rahvas ja riik siis? Kellele oma riiki taastama asusime? Siin elas 947 tuhat eestlast ja 454 tuhat muulast. Aastatel 1944–1986 oli eestlaste osa omal maal langenud 97 protsendilt 61 protsendile. Eestist uhuti läbi 3,8 miljonit muulast. Rahvaarv suurenes aastast keskmiselt 12 tuhande võrra. Kuni 70-ndate keskpaigani kasvas eestlaste arv aga 1–2 tuhande võrra aastas, aga seejärel muutus meie iive negatiivseks. Eestlus oli võtnud suuna kadumisele.

Kas polnud hullumeelne idee taotleda tillukesele seguravale majanduslikku sõltumatust ja poliitilist iseseisvust suure NL-i koosseisus? Taotleda riiki, mille territoorium on 45 tuhat ruutkilomeetrit ja kus elab 1,3 miljonit elanikku, kellest heal juhul ehk veidi rohkem kui pooled oma-riiklust toetavad?

1,3 miljonit elanikku on aga kolm korda rohkem kui Luksemburgis ning kolm korda vähem kui Bosnias ja Hertsegoviinas. Rahvaarvult oleme sama suur kui Praha linn, 10 korda väiksem kui Suur-London ning 20 korda väiksem kui Tokio.

Majanduslikult aktiivset elanikkonda, töötajaid, on meil natuke rohkem kui 600 tuhat. *Deutsche Post* omab sama palju töötajaid, USA jaekaubanduskett *Wal-Mart Stores* paar kordarohkem. Kui mahaarvata avalikus sektoris rakendatud, kes riigilt palka saavad, siis umbes sama palju töötajaid peab palgal *McDonalds*.

Siit ka toonased värvikad dispuudid teemal *Kuidas Eesti riiki juhtida?* Kas nagu firmat või linna, linnriiki või siis ikkagi nagu riiki? Esimesed kaks jäid kohe välja. Kuigi üks Euroopa keskmine linn koos ümbritseva majanduspiirkonnaga (nii 100 km raadiuses) oleks Eestiga üsna võrreldav haldusüksus. Kuid meie unistus ja eesmärk oli taastada rahvusriik – sõltumatut Eesti Vabariiki. Ja riigil peavad olema kõik riigi tunnused.

Taasiseseisvuv Eesti pidi saama eelmise vabariigi järjepidevuse kandjaks. Riigiaparaat tuli kujundada ühelt poolt rahvuslikku pärandit ning teiselt poolt Lääne-Euroopa poliitilise kultuuri traditsioone ja norme ühendavana.

Okupatsiooni-poolsajandi pärandus

IME aegadest meie vabaduse ja iseseisvuse jäi 3–5 aastat. Oli aega esitada küsimus: kui kord koidab vabadus, siis millele rajada rahvuslik majandus? Seda polnud palju ja see vähenegi on IME probleemnõukogu lõppdokumendis ka ära toodud.

Osundan: Eesti tööstuses on kasutusel põhifonde maksumusega 5,2 miljardit rubla... Neist 48% amortiseerunud... Aktiivsetest põhifondidest vastab kaasaja nõuetele vähem kui viiendik...

Kui meelde tuletada kurssi, millega krooni tulekul rublasid vahetati, siis neid „kaasaja nõuetele“ vastavaid põhifonde oli suurusjärgus umbes paarsada miljonit krooni. Pole küll meetoodiliselt korrektne analüüs, kuid näitab siiski, kui tühiselt tühine oli kõik see, millele meil tuli oma rahva tööstuslik tulevik rajada.

Kohalikest loodusressurssidest tähtsaimad on teadagi mets, turvas ja põlevkivi. Muud toormed – metallid, peaaegu kõik energiakandjad, kemikaalid ja ka töötajad – toodi sisse. Kogu tööstustoodang aga viidi NL-i turule. Sellist, Eesti jaoks sobimatut tööstust oli ekstensiivselt laiendatud. Miks? Mäletate... fosforiidisõda!

Veelgi hullem, et mitte öelda katastroofilisem, oli olukord põllumajanduses. Taas osundan IME probleemnõukogu dokumentidele: Eesti külas ja maaelus on vallandunud rahva jaoks pöördumatu iseloomuga negatiivsed protsessid... Inimetegevust tasakaalustavad looduse kompensatsioonimehhanismid on lõhutud... Elukeskkonnaseisund on muutunud tervistkahjustavaks... Tõsiselt on kahjustatud maaelanikkonna tervis ja genofondi kvaliteet... Toodevatate põllumajandussaaduste kvaliteet on madal ja langeb... Praktiliselt kogu toodang on suunatud tarbijale NL-is.

Võigas veel praegugi lugeda.

Tulge appi kõik, kes saavad!

Oma rahvale oma riigi loomiseks polnud meil ei põllumajandust ega tööstust. See, mis oli, sellest tuli lahti saada, ja kiiresti. Kui IME kontseptsiooni eessõnas räägiti veel majanduse moderniseerimisest ja restruktureerimisest, polnud IME suunatud mitte toonase majandussüsteemi remontimisele, vaid põhimõtteliselt uue majanduse ülesehitamisele. Vana tuli lammutada, uus ehitada. Selleks seati eesmärgiks iseregulatsioonimehhanismide käivitamine ning juhtimismõtjutuste paljususe kujundamine. Eesti keelde tõlgitud: tulge appi kõik, kes saavad!

Mida mitmekesisem on majanduselu, seda elujõulisem oleme, seda tugevam on Eesti!

Nii kõlas moto. Sellest otse rääkida polnud siis veel võimalik. Sõltuvus Moskvast oli tu-

RIIGI SUUNANÄITAJA: Majanduslikult aktiivset elanikkonda, töötajaid, on Eestis natuke rohkem kui 600 tuhat. *Deutsche Post* omab sama palju töötajaid, USA jaekaubanduskett *Wal-Mart Stores* paar korda rohkem. Kuidas meiesugust mikroriiki juhtida? Kas nagu firmat või linna, linnriiki või siis ikkagi nagu riiki? Eesti Vabariigi presidendil tuleks selles küsimuses koos tarkade nõunikega oma residentsis aru pidada.

Foto: Eesti Vabariigi Presidendi kodulehelt.

gev ja iseseisvus kaugel. Nii sai probleemnõukogu lõppdokumendis rääkida „Volta“, „Eesti Kaabli“, „Dvigateli“, „Baltijetsi“ ja „Arsenali“ ümberprofileerimisest, tootmise kaasajastamisest ja töövõljalakuse tõstmisest.

Põllumajanduse puhul toodi esmaste eesmärkidenäinisele (uskuge või mitte!) maainimestele vaimse arengu eelduste loomine, sotsiaalse keskkonna parandamine, pere, lastekasvatamine ja maakodu loomise soodustamine, füüsilise elukeskkonna elamiskõlblikkuse säilitamine. Eesti elanikkonna varustamine kõrgekvaliteediliste ja bioloogiliselt puhaste toiduainetega on märgitud ühe tähtsama ülesandena.

Kuid! Agraarsfääri oluliste küsimuste lahendamise eelduseks peeti Eesti kui föderatsiooni koosseisu astunud rahvusriigi suveräänsuse taastamine. Põllumajanduse pidi päästma n-ö liiduleping. Mõtlesime üht, aga rääkida sai millestki muust, põhimõttel „üks kirjutame, kaks peame meeles“.

„Verd, higi ja pisaraid!“

Mida muud sai lubada, manitsedes kannatlikkusele ning valmisolekule ka kartulikoori süüa? Eraldumine NL-i turust tähendanuks praktiliselt täielikku tööpuudust tööstuses, valdavat tööpuudust põllumajanduses ning sama ka muudes majanduse tugistruktuurides. Lennart Meri pakkus tööpuu-

duse määraaks 20%, musta stsenariumi korral kuni 40%. Majandusmehed pidasid sedagi liig optimistlikuks. Ime küll – must stsenarium ei teostunud.

Õng või kala?

Muidugi õng, sest kala polnudki! Kõik viitas sellele, et hädalisi saab olema palju. Väljasirutatud käsi, mis „kala“ küsivad, samuti. Rahvas pidi aitama ennast ise. Vaesunud ühiskonna oludes pakkus kandvat lahendust eraalgatusliku initsiatiivi vallandamine ning ettevõtlusele soodsa kliima kujundamine. See strateegia töötas, ja väga edukalt. Üksed tehti lahti eraalgatusele ja ettevõtlusele. Kui keegi suudab ise endale töökoha luua, on hea. Kui loob teisegi töökoha, on väga hea. Alguse sai kooperatiivide liikumine. Valitsuse määrusega käivitati aktsiaseltside asutamine. Oli üllatav, et pool sajandit polnud rahva mälust eraalgatust ja ettevõtlitliku initsiatiivi kustutanud. Sisetarbitamine sai võluvitsaks, mis rahvusliku majanduse uuele algusele viis. Nii me siis ise tootsime, ise kauplesime ja ise tarbisime. Kõik vajadis tööd ja sissetulekuid – rahvas tahtis tarbida. Kuid kes seda oleks tootnud või kust saadud? Vastus oli ainuvõimalik: selleks on vaja eksporditulust, millega siseturu tarbitamist rahuldada. Kuid kui ekspordi pole? Kui pole, siis tuleb see luua.

Abi sai loota aktiivsest rahvusvahelisest koostööst, mis kujunes uue majandusstruktuuri kujundamisel keskseks sihtfunktsiooniks. Kontseptsioon nägi ette avada väliskapitalile vaba juurdepääs rahvuslikku majandusse, eriti juhtudel, kui firmad toovad kaasa põhimõtteliselt uue tootmiskultuuri, teaduslik-tehnilise informatsiooni ja oskusteabe, efektiivse juhtimise.

Stabiilselt madal maksutase

Maksupoliitika tõusiv võtmeküsimuseks soodsa ettevõtluskliima loomisest välisinvestoritele. Kuid mitte ainult neile, vaid ettevõtlusele ka laiemalt. On õpikutõde, et madal maksutase innustab majanduskasvu; kuid kõrge, vastupidi, pärsib seda. Maksupoliitikat kujundab riik. IME projekti oli kirjutatud veel progressiivne maksupoliitika. Lisatud oli pikk loetelu muid võimalikke makse. Üldiseks seisukohaks sai, et maksud peavad olema ühtsed, võrdsustavad ja stabiilselt madalad (jutt oli ühtsest tulumaksust 10%). Kirja sai, et maksupoliitika muutustest tulnuks ette teatada 3–5 aastat. Jutt polnud siiski valitsuse piiratud volitustest riigi fiskaalpoliitikas. Eesmärk oli luua toona juba püsivaks kujunenud kriisis stabiilne ettevõtluskliima.

Lõpeb järgmises lehes

ETV

ESMASPÄEV 01.03

06:53	Tänane kava	13:55	ja tuumasõda	22:20	Kriminaalsari Hercule Poirot: Mörv golfiväljakul	20:30	Subjektiiv: Näost näkku.	19:19	Sinine silm	6:45	Joonissari Dexter laboratoorium
06:55	Terevisioon	14:15	Teledisko laulud			21:00	Pehmed ja karvased	19:20	Öhtune kava	7:10	Joonissari Chip ja Dale tõttavad appi
08:55	Draamasari Sūdameasi	15:05	Foorum*	00:05	Seiklussari Smallville: Üksindus	21:15	Minuscule		Aktuaalne kaamera (viipekeeles)	7:30	Joonissari 101 dalmaatsia koera seiklused
09:45	Terevisioon*	15:30	Tegutseja*	00:45	Beebiäri	21:25	Purjutavad lapsed	19:30	Aktuaalne kaamera (vene keeles)	8:00	Reporter*
11:45	Sõida maale!	16:20	Dokumentaalfilm		01:37	Topeltagent Popov - James Bondi jälgedes	22:05	Planeedi vägi, 2/5: Atmosfäär	19:45	Tee õnnele*, 384	
12:30	Mida teie arvate?	16:30	Minuscule		01:39	James Bondi jälgedes		Robert Plant ja Strange Sensation	20:00	Armastuse nimel*, 124/170	
13:25	Eurydike otsinguteel	16:59	Õnne 13			Homne kava	23:52	Homne kava	20:15	Kodus ja võõrsil, 4673	
14:25	Puuepatius	17:00	Õhtune kava			ERR uudised	23:54	ERR uudised	20:35	Kahevõitlus*	
15:10	Jamie Oliver, 4/4	17:05	Aktuaalne kaamera						20:55	Võsareporter*	
16:00	Perekond	17:59	Olümpialaste vastuvõtt						21:55	Meedium*	
16:30	Õnne 13	18:00	Raekoja platsil						22:30	Komissar Rex	
16:59	Öhtune kava	18:00	Vancouveri OM-i eredamad hetked						23:10	Lastega kodus	
17:00	Aktuaalne kaamera	18:30	Vancouveri OM-i eredamad hetked						23:57	Rubi, 84/115	
17:05	Lasteekraan. Saame kokku Tomi juures	19:00	Aktuaalne kaamera						23:59	Armastuse nimel, 125/170	
17:40	Draamasari Sūdameasi	19:00	Ringvaade							17:00	Tee õnnele, 385
18:30	Aktuaalne kaamera	20:05	Kahekõne							17:55	Kodus ja võõrsil, 4674
19:00	Ringvaade	21:00	Aktuaalne kaamera							18:25	Kahevõitlus
20:05	Osoon	21:39	Luuletus: Ivar Sild.							19:00	Reporter
20:30	Tööotsija	21:40	MI							20:00	Krimi
21:00	Aktuaalne kaamera. Ilm. Sport	22:10	Verbier Festival 2009: Chopin.							20:30	Ülilalajane
21:39	Luuletus: Ly Seppel.	23:10	Draamasari Sūdameasi: Armastus teeb haiget							21:35	Mängufilm Loomajaht
21:40	MI eri: Chopinile mõeldes	23:55	Ringvaade*							23:15	Terminaator: Sarah Connori kroonikad
21:50	Vancouveri OM: Lõputseremoonia*	01:00	Vandekohus (eesti keelsete subtiitritega)*							0:10	Simpel Session 10
00:00	Tagatargemad*	02:01	Homne kava							0:40	Supernatural
00:30	Ringvaade*	02:04	ERR uudised							1:30	Kaks ja pool meest*
01:29	Homne kava	06:55								1:55	Komissar Rex*
01:31	ERR uudised	08:55								2:40	Tuvikesed

TEISIPÄEV 02.03

06:53	Tänane kava	09:45	Terevisioon*								
06:55	Terevisioon	11:45	Kahekõne*								
08:55	Draamasari Sūdameasi: Sümpaatia saatana vastu	12:40	MI*								
09:45	Terevisioon*	13:10	Veab nagu Subbil...								
11:45	Prillitoosi õnnesoovid*	13:45	Balletiminutid: Chopiniana								
11:55	Prillitoos	14:15	Rahvakunstnikud: Helmi Puur								
12:45	Osoon	15:05	Ajalik ja ajatu.								
13:10	Elu sinu ümber	15:35	Dokumentaalfilm								
13:40	Väärtus elutööle*	16:30	Topeltagent Popov - James Bondi jälgedes								
14:20	Meelte maailm: Puit	16:59	Õnne 13								
14:35	Swiss Raid Commando	17:00	Öhtune kava								
15:30	Retseptita*	17:05	Aktuaalne kaamera								
16:00	Tööotsija*	17:40	Lasteekraan. Saame kokku Tomi juures								
16:30	Õnne 13	18:30	Draamasari Sūdameasi								
16:59	Tänane kava	19:00	Aktuaalne kaamera								
17:00	Aktuaalne kaamera	20:05	Kreisiraadio								
17:05	Lasteekraan. Saame kokku Tomi juures: Kuula, kuidas kõlab beat box	21:00	sümfooniaorkester								
17:40	Draamasari Sūdameasi	21:39	Aktuaalne kaamera. Ilm. Sport								
18:30	Aktuaalne kaamera	21:40	Luuletus: Jaan Malin.								
19:00	Ringvaade	22:10	Tujurikkuja 2009								
20:05	Vabariigi kodanikud	23:05	Mida teie arvate?: Pimedas ja teki all								
21:00	Aktuaalne kaamera	23:55	Pealtnägija*								
21:39	Luuletus: Kalev Kesküla.	01:10	Tähelaev: Andrus Veerpalu (ETV 2009)*								
21:40	OP!	02:12	Ringvaade*								
22:10	Mängufilm Enesekaotus	02:14	Homne kava								
00:10	Ringvaade*		ERR uudised								
01:15	Batareja*										
01:41	Homne kava										
01:43	ERR uudised										

KOLMAPÄEV 03.03

06:53	Tänane kava	07:19	Tänane kava								
06:55	Terevisioon	07:20	Animasari Mamma Mirabelli kodukino: Galapagose loomad								
08:55	Draamasari Sūdameasi	07:30	Animasari Blanche								
09:45	Terevisioon*	07:45	Animasari Allveelaev Olli: Minni ja Lulli								
11:45	OPI*	07:55	Animasari Lilli saar: Neljapäevaks koju								
12:15	Batareja*	08:10	Animasari Cedric: Pere toitja								
12:40	Vancouveri OM: Murdmaasuusamine. Meeste 50 km	08:25	Animalia: Hiilija ballaad								
14:50	Muuseumirott: Kirjanike kiriluuletused	08:45	Lastesari Tweenie-põngerjad: Ütle võlusõnad								
15:10	Dokumentaalsari Planeedi vägi, 2/5	09:05	Retseptita								
16:00	Tagatargemad*	09:35	Sõida maale!								
16:30	Õnne 13	10:20	Laskesuusamine EM Otepääl: Meeste sprint								
16:59	Öhtune kava	11:40	Murdmaasuusamine Lasteekraan. Saame kokku Tomi juures: Eesti köök								
17:00	Aktuaalne kaamera	12:45	Draamasari Sūdameasi								
17:05	Lasteekraan. Saame kokku Tomi juures: Eesti köök	13:15	Veikko Tääri suusapäävikud								
17:40	Draamasari Sūdameasi	13:35	Laskesuusamine EM Otepääl: Naiste sprint								
18:30	Aktuaalne kaamera	14:40	Murdmaasuusamine MK etapp								
19:00	Ringvaade	16:15	Seiklussari Smallville: Üksindus								
19:30	Lotokolmapäev	16:55	Dokumentaalsari Kuidas tehti sarja "Elav planeet": Kahekõne*								
20:05	Pealtnägija	17:05	Õhtune kava								
20:55	Viking Lotto	17:59	Tagatargemad								
21:00	Aktuaalne kaamera. Ilm. Sport	18:00	Aktuaalne kaamera								
21:39	Luuletus: Kaarel Kressa.	18:30	Dokumentaalsari Elav planeet: Elu väljakutsed								
21:40	Foorum	18:40	Reisile minuga								
22:30	Dokumentaalfilm Disko ja tuumasõda	19:30	Sind otsides								
23:50	Ringvaade*	20:00	Õnne 13								
00:20	Lotokolmapäev*	20:30	Aktuaalne kaamera. Ilm. Sport. Sport								
00:50	Viking Lotto*	21:00	Luuletus: Peep Ilmet.								
00:55	Homne kava	21:35	Draamasari								
00:57	ERR uudised	21:35	Kiirabihaigla: Ameerikas kadunud								

NELJAPÄEV 04.03

06:53	Tänane kava	21:00	Aktuaalne kaamera. Ilm. Sport. Sport								
06:55	Terevisioon	21:20	Luuletus: Peep Ilmet.								
08:55	Draamasari Sūdameasi	21:34	Draamasari								
09:45	Terevisioon*	21:35	Kiirabihaigla: Ameerikas kadunud								
11:45	Pealtnägija*										
12:35	Dokumentaalfilm Disko										

13:55	ja tuumasõda	22:20	Kriminaalsari Hercule Poirot: Mörv golfiväljakul
14:15	Teledisko laulud		
15:05	Foorum*	00:05	Seiklussari Smallville: Üksindus
15:30	Tegutseja*	00:45	Dokumentaalfilm
16:20	Dokumentaalfilm		
16:30	Minuscule		
16:59	Õnne 13		
17:00	Õhtune kava	01:37	Topeltagent Popov - James Bondi jälgedes
17:05	Aktuaalne kaamera	01:39	Homne kava
17:59	Olümpialaste vastuvõtt		
18:00	Raekoja platsil		
18:00	Vancouveri OM-i eredamad hetked		
18:30	Vancouveri OM-i eredamad hetked		
19:00	Aktuaalne kaamera		
19:00	Ringvaade		
20:05	Kahekõne		
21:00	Aktuaalne kaamera		
21:39	Luuletus: Ivar Sild.		
21:40	MI		
22:10	Verbier Festival 2009: Chopin.		
23:10	Draamasari Sūdameasi: Armastus teeb haiget		
23:55	Ringvaade*		
01:00	Vandekohus (eesti keelsete subtiitritega)*		
02:01	Homne kava		
02:04	ERR uudised		

PÜHAPÄEV 07.03

07:22	Tänane kava	10:20	Laskesuusamine EM Otepääl: Meeste jälitussõit
07:25	Animasari Künkaotsa kliinik: Sinine silm *	11:20	Murdmaasuusamine MK etapp
07:35	Animasari Pritsimees Saamuuel	12:50	Murdmaasuusamine MK etapp
07:45	Animasari Inami: Tuleinimesed	15:00	Uue aja asjad: Söök ja jook
08:05	Animasari Baleriin Angelina: Angelina ja hiphopihir	15:15	Jamie Oliver tagasi koolis
08:20	Animasari Muumioru lood: Muumioru uued elanikud	16:20	Draamasari Kiirabihaigla: Ameerikas kadunud
08:40	Lastesari Tweenie-põngerjad: Päeva osad	17:04	Öhtune kava
09:00	Prillitoosi õnnesoovid	17:05	Vabariigi kodanikud*
09:10	Prillitoos	18:00	Eesti aja lood. Okupatsioonid: Maarahva mured
10:00	Veikko Tääri suusapäävikud*	18:30	Aktuaalne kaamera
10:20	Laskesuusamine EM Otepääl: Meeste jälitussõit	18:40	Kriminaalsari Kelmid ja pühakud: Igaüks võib kaasa lüüa
11:20	Murdmaasuusamine MK etapp	19:35	Loomasuu ei valeta: Safaripark
12:50	Murdmaasuusamine MK etapp	19:45	Erisaade
15:00	Uue aja asjad: Söök ja jook	20:15	Draamasari Hung, 1/10
15:15	Jamie Oliver tagasi koolis	21:00	Aktuaalne kaamera. Ilm
16:20	Draamasari Kiirabihaigla: Ameerikas kadunud	21:20	Aeg luubis
17:04	Öhtune kava	21:40	Sport. Sport
17:05	Vabariigi kodanikud*	21:58	Luuletus: Kai-Mai Olbri.
18:00	Eesti aja lood. Okupatsioonid: Maarahva mured	22:00	Kriminaalsari Uued trikid
18:30	Aktuaalne kaamera	22:50	Põnevussari NDA - Vaikimiskohustus, 1/3
18:40	Kriminaalsari Kelmid ja pühakud: Igaüks võib kaasa lüüa	23:45	Mida teie arvate?
19:35	Loomasuu ei valeta: Safaripark	00:42	Homne kava
19:45	Erisaade	00:44	ERR uudised
20:15	Draamasari Hung, 1/10		
21:00	Aktuaalne kaamera. Ilm		
21:20	Aeg luubis		
21:40	Sport. Sport		
21:58	Luuletus: Kai-Mai Olbri.		
22:00	Kriminaalsari Uued trikid		
22:50	Põnevussari NDA - Vaikimiskohustus, 1/3		
23:45	Mida teie arvate?		
00:42	Homne kava		
00:44	ERR uudised		

LAUPÄEV 06.03

07:19	Tänane kava	17:05	Õhtune kava
07:20	Animasari Mamma Mirabelli kodukino: Galapagose loomad	17:59	Tagatargemad
07:30	Animasari Blanche	18:00	Aktuaalne kaamera
07:45	Animasari Allveelaev Olli: Minni ja Lulli	18:30	Dokumentaalsari Elav planeet: Elu väljakutsed
07:55	Animasari Lilli saar: Neljapäevaks koju	19:30	Reisile minuga
08:10	Animasari Cedric: Pere toitja	20:00	Sind otsides
08:25	Animalia: Hiilija ballaad	20:30	Õnne 13
08:45	Lastesari Tweenie-põngerjad: Ütle võlusõnad	21:00	Aktuaalne kaamera. Ilm. Sport. Sport
09:05	Retseptita	21:34	Draamasari
09:35	Sõida maale!	21:35	Kiirabihaigla: Ameerikas kadunud
10:20	Laskesuusamine EM Otepääl: Meeste sprint		
11:40	Murdmaasuusamine Lasteekraan. Saame kokku Tomi juures: Eesti köök		
12:45	Draamasari Sūdameasi		
13:15	Veikko Tääri suusapäävikud		
13:35	Laskesuusamine EM Otepääl: Naiste sprint		
14:40	Murdmaasuusamine MK etapp		
16:15	Seiklussari Smallville: Üksindus		
16:55	Dokumentaalsari Kuidas tehti sarja "Elav planeet": Kahekõne*		
17:05	Õhtune kava		
17:59	Tagatargemad		
18:00	Aktuaalne kaamera		
18:30	Dokumentaalsari Elav planeet: Elu väljakutsed		
18:40	Reisile minuga		
19:30	Sind otsides		
20:00	Õnne 13		
20:30	Aktuaalne kaamera. Ilm. Sport. Sport		
21:00	Luuletus: Peep Ilmet.		
21:34	Draamasari		
21:35	Kiirabihaigla: Ameerikas kadunud		

TEISIPÄEV 02.03

